

Narodna mesečna
18 Lir, za inozemstvo
31.50 Lir • nedeljska izdaja
celoletno 34 Lir, za
inozemstvo 65 Lir.
Cek. rač. Ljubljana
10.650 za naročnino
in 10.349 za inzerate.
Podružnica
Novo mesto.

SCOVENECC

Abbonamenti: Mese
18 Lire. Estero, mese
31.50 Lire. Edizione
domenica, anno
34 Lire. Estero
65 Lire. C. C. P.
Lubiana 10.650 per
gli abbonamenti,
10.349 per le in-
serzioni.
Filiale
Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje Italijanskega in tuje-
ga izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.
Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana.
Telefon 4001—4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Vojno poročilo št. 1096

44 sovražnih letal sestreljenih

Italijanska torpedna letala potopila dva nasprotna parnika — Bizerta bombardirana

Glavni Stan Italijanskih Oboroženih Sil ob-
javlja:
Neka skupina naših torpednih letal je pri na-
padnem ogledniškem poletu ob alžirskih oba-
lah prestregla sovražno spremljavo, ki so jo spre-
mljala lovska letala: 2 srednjevelika parnika sta
bila potopljena, eden pa težko poškodovan.
Italijanska in nemška letala so bombardirala
pristanišče v Bizerti.
Včeraj je sovražno letalstvo napadlo razne
kraje na Siciliji, na otoku Pantelleriji in
nekatera središča na Sardiniji.
Mesto Messina je bilo ponovno napadeno in
je imelo težko škodo zlasti v središču. V teku je
ugotavljanje žrtev med civilnim prebivalstvom.
Sestreljenih je bilo skupno 44 letal, 15 od na-
ših lovcев, 8 od nemških lovcев ter 21 od
protiletalskega topništva, od tega 7 nad Pantel-
lerijo.
Po nadaljnjih poročilih je treba dodati sovra-
žnim izgubam, navedenim v včerajšnjem voj-
nem poročilu, še 12 letal in sicer jih je 4 sestrelilo
protiletalsko topništvo v Olbiji (Cassari), 8 pa so
jih sestrelili v boju naši lovci na sardinjskem
nebu.
Večina sestreljenih letal je padla v morje:

**Najvišje priznanje maršalu
Messeju**
Padova, 26. maja. AS. Včeraj je odposlanstvo
častnikov z generalom na čelu dospelo v Padova,
da bi izročilo visoko odlikovanje Savojskega re-
da, ki ga je italijanski vladar poklonil maršalu
Giovanniju Messeju, ženi junaškega poveljnika
1. armade, grofici Venezzi Messe. Novo najvišje
priznanje je bilo eks. maršalu Messeju podeljeno
iz tegale razloga: »Armadni poveljnik je v Tun-
ziji v posebno kočljivih in težavnih okolišnih svo-
jo veliko enoto spremenil v močno bojno orodje
ter s svojim gorečim in spodbudnim duhom vpliv-
al na vse vojake, ki so vsi dajali zgled vne in
hrabrosti. Silnemu navalu zagrizenih nasprotnih
enot, ki so bile mnogo večje po številu in sred-
stvih, se je upiral z duhovito vojaško sposobnostjo

Drzen čin italijanskega letalstva

Bojno področje, 26. maja. AS. Italijanska letal-
ska armada je dala še nov junaški in ponosni
prispevek k dosedanjemu zakladu svoje vojaške
slave. Bombniki, ki imajo veliko samostojnost, so
v noči na 24. maj učinkovito napadli vojaške ci-
lje v Sudanu in v Vzhodni Afriki. Bombardiranje
v tako veliki oddaljenosti od naših prednjih opo-
rišč so imela namen zadeti dvoje ciljev, ki pripa-
dajo področju, od koder se sovražnik na vojnem
prizorišču vzhodnega Sredozemlja oskrbuje. Proti
prvemu teh dveh krajev je bila po morju v resni-
ci prepeljana velika večina pošilk, ki so jih po-
tem razposlali po šahovnici Srednjega vzhoda. V
drugem kraju pa se stekajo ameriški letalski pre-
vozi, ki prihajajo z zabodne zemeljske poloble
preko Afrike in po britanskih imperialnih poteh
na vzhodno poloblo. Napadi na ta dva cilja, ki
sta v vojaškem oziru tako pomembna, so znova
pokazali in pravi luči popolno izčolarnost naših le-
talskih posadk in njihovo neobičajno sposobnost,
napasti sovražnika na njegovih najoddaljenejših
vojaško važnih prometnih zvezah. Letala so odle-
tela 23. maja ob prvem jutranjem svitu z nekega
letališča v vzhodnem Sredozemlju. Zaradi dolge
poti, na katero so se namenila, je bilo nemogoče
vedeti vnaprej, kakšno bo vreme ves čas po-
leta. Letenje je bilo izredno težavno, a po enaj-

Ganljivo dnevno povelje regenta Horthyja

»Prepričan sem, da boste, ako bo potrebno, zopet šli v boj za domovino«

Budimpešta, 26. maja: Regent Horthy je na-
slovil ganljivo dnevno povelje četam druge ma-
džarske armade, ki so se vrstile v domovino iz
vzhodnega bojišča. Regent je izrazil svojo viso-
ko polvalo II. armadi, ki se je junaško borila
proti boljševizmu za obrambo madžarske do-
movine in Evrope. S svojim pogumom in ude-
ležbo srditih bojev proti številčno nadmočnemu
sovražniku, je dejal regent, ste odeli zastavo
madžarske vojske z novo slavo. Prepričan sem,
da boste, ako bo potrebno, zopet šli v boj za
obrambo domovine, z isto nezlomljivo vero, ki
vas je navdajala eno leto pri trdih bitkah na
vzhodnem bojišču. Načelnik glavnega stana

Zadušnica za katinske žrtve
Rim, 26. maja AS. Včeraj zjutraj je bila v
cerkvi Sv. Stanislava Poljskega maša zadušnica
za katinske žrtve. Poljska kolonija je bila pol-
noštevilno zastopana. Sveto mašo je daroval
škof msgr. Ignacij Dubowsky.
Fordov dedič umrl
Buenos Aires, 26. maja AS. Iz Detroita po-
ročajo, da je umrl edini dedič Henryja Forda,
magnata ameriške avtomobilske industrije.
Edsel Ford, ki mu je bilo 49 let in je bil pred-
sednik družbe »Ford Motors Company.«
Bangkok, 26. maja. AS. Tukaj se je razširil
glas, da je med kandidati za indijskega podkralja
tudi vojvoda Windsorski, guverner Bahamskih
otokov.

Uspešni napadalni boji na vzhodu

Nad zahodno Nemčijo je bilo sestreljenih 24 angleških bombnikov
Hitra nemška bojna letala bombardirala Brighton v Angliji

Hitlerjev glavni stan, 26. maja Nemško vr-
hovno poveljstvo objavlja:
Z vzhodnega bojišča poročajo o uspeš-
nem delovanju lastnih napadalnih oddelkov.
Posamezni sovjetski krajevni napadi so se izja-
loviili.
Letalstvo je dalje obstreljevalo sovjetske
prometne zveze in bombardiralo razen tega le-
talska oporišča in industrijske cilje.
V noči na 26. maj so angleška letala napad-
la zapadno nemško ozemlje. Prebival-
stvo je imelo izgube in nastala je škoda na po-
slopih. Sestreljenih je bilo 24 napadajočih
bombnikov.
V Sredozemlju in ob atlantski
obali je letalstvo včeraj uničilo 15 sovražnih
letal. Bombardirana je bila luka v Bizerti.
Hitra nemška bojna letala so včeraj obme-
tavala z bombami težekega kalibra industrijske
naprave in preskrbovalne obrate v pristanišču
Brightonu. Dve letali se nista vrnila.
Berlin, 26. maja. AS. Na vzhodnem boji-
šču je bilo poleg čiščenja, ki ga opravljajo
nemške čete v sodelovanju z ruskimi prosto-
voljskimi oddelki, ki sestavljajo armado gene-
rala Vlasova, na mnogih oddelkih le ogledni-
ško delovanje. Na skrajnem severnem koncu

Veliko čiščenje sovjetskih tolp

Sovjetski dezertjerji tožijo o pomanjkanju živeža v Rusiji

Berlin, 26. maja. Dočim so bili že več dni
na vzhodnem bojišču samo krajevni boji, ki so
jih izzvali nemški napadalni oddelki, je v za-
ledju potekala velika očiščevalna bitka s šte-
vilnimi boljševičskimi tolpami, ki so se klatile po
zašedenih vzhodnih pokrajinah. Sovjetske tol-
pe, ki so prej delale toleno in so se skrivale
po gozdovih ter močvirjih, so se pred kratkim
združile v večje skupine in začele napadati
nemške čete. Neko tako skupino so sovjetska
letala stalno preskrbovala z orožjem in žive-
žem in so imele zgrajenih okoli 120 barak. Te
so bile vse uničene. Odkritih in uničenih je bilo
tudi še 20 drugih središč, kjer so se zbirale
sovjetske čete in so imele nakopičeno veliko

Nova letalska ofenziva proti Angliji

Nemci uporabljajo »superbombe« in letala s posebnimi oklepi
»Superbomba« uniči vse v razdalji 800 metrov

Stockholm, 26. maja. Dopisniki švedskih li-
stov v Londonu se zelo zanimajo za zadnje
nemške letalske napade na angleška indus-
trijska središča in zlasti na obalna mesta, kjer so
važna središča vojne industrije.
Kakor poročajo dopisniki, so nemški napadi
navzile izredno neugodnim vremenskim razme-
ram povzročili tolikšno škodo, da angleški vo-
jaški tehniki zagotavljajo, da so nemški letalci
uporabljali novo vrsto bomb. Te bombe, ki jih
tehniiki označujejo z imenom »super bomb«, imajo
po poročilih švedskih dopisnikov strahot-
en učinek. Izpričano je, da taka bomba uni-
či vse, kar se nahaja 700 do 800 metrov okoli
mesta, kamor pade. Pritisk te bombe — mislijo,
da je napolnjena s tekočim zrakom — je tako
močan, da ga čuti celo bombnik, ki se nahaja
4500 metrov visoko.
Na tajnem zborovanju v spodnji zbornici
so številni govorniki zahtevali pojasnila o novih
nemških bombah. Zunanji minister, ki je zastop-
al vlado, je odgovoril, da se nemško bombar-
diranje zadnje tedne bodisi po eksploziv, ki je
v teh bombah, bodisi po strahotnem puku,
ki mu sledi velikanski zračni pritisk, bodisi po
taktičnem nastopanju nemških letal, zelo razli-
kuje od prejšnjih napadov. Očividno imajo
Nemci letala s posebnimi oklepi, da jih ne more
sestreliti niti protiletalsko topništvo, niti lov-
sko letalstvo. Kar se tiče eksploziva, sumijo,
da gre za tekoči zrak, iz katerega je odstranjen
dušik, kar se doseže s spremembo atmosfe-
rkega zraka v tekočino, katero nato pomešajo z
zažigalnimi sredstvi. Razdiralna moč teh bomb
je strahotna. Znano je tudi, da so nemški znan-
stveniki dokončali zanimive izume, ki so jih
doslej držali v tajnosti. Gre za nov eksploziv,
ki ga imenujejo »Oxiliquili« (»Il Piccolo«).
Rim, 26. maja. Bivši minister za narodno

kulturo Pavolini je objavil v listu »Messagge-
ro« članek, v katerem pravi med drugim na-
slednje: Nov tip bomb s strahotno eksploziv-
no silo, ki jih uporablja nemško letalstvo pri
zadnjih napadih na Anglijo, je bil neprijetno
presenečenje za Angleže, ki niso pričakovali
takšnega odgovora, pač pa so se veselili težke
škode, ki jo povzročajo njihovi bombniki v ne-
katerih najlepših nemških in italijanskih me-
stih. Italijani, ki so se sicer še bolj utrdili
spričo tolikga razdejavanja in žrtev, ki jih po-
vzročajo angleški ter severnoameriški letalci, se
ne vesele strašnih razvalin, ki jih lahko po-
vzroče nove nemške bombe, kajti Italijani so
predvsem kristjani. Vedo pa, da je edina govo-
rica, ki jo razume sovražnik, ravno ta, in zato
upajo, da jim nove bombe jasno govorijo in da
jih dobro razumejo. Bivši minister pripominja,
da je nova letalska bomba prva v vrsti vojnih
presenečenj, ki bodo utegnili prihraniti Angle-
žem in severnim Amerikancem še zelo bridka
presenečenja.

Topniški dvoboji pri Leningradu

Berlin, 26. maja. AS. Slabo vreme je oviralo
bojno delovanje na celem vzhodnem bojišču, zlasti
pa pri Leningradu, kjer se razvija pozicijska bitka
med obojestranskimi oglednicami. Boljševiki so ne-
kak dni molčali, nato pa so se končno odločili od-
govoriti nemškemu topništvu. S tem pa so izdali,
kje se nahajajo njihovi veliki topovi, tako da so
Nemci lahko osredotočili svoj ogenj na te postoj-
anke, ki so bile doslej popolnoma skrite v mestu
med podtarnimi.
Tudi sovjetske vojne ladje, ki so bile zasidrane
pred Kronstadtom, so se prikazale iz umetne me-
gle, ki jih je navadno zakrivala pred nemškimi top-
ničarji in opazovalci. Zdal se je začele premikati
proti Leningradu, da bi s svojim topništvom stre-
ljale na nemške postojanke. Razvil se je silen dvo-
boj in Nemci so prisilili k molku nekaj sovražnih
topov. Nato so se dvignili strmoglavci in se spu-
stili na nove cilje, to je na postojanke težeke so-
vjetskega topništva. (»Le Ultime Notizie«.)
Nova japonska zmaga
Sanghaj, 26. maja. Včeraj je bilo v Čung-
kingu objavljeno poročilo, ki priznava, da so
Kitajci izgubili Jungjangkvan, važno cestno
križišče, ležeče 53 km južno od pristanišča
Išang na reki Jangce.

Zanimiv banket

Stockholm, 26. maja AS. Pri banketu, ki ga
je priredil Stalin Rooseveltovemu odposlancu
Daviesu, je po poročilih iz Moskve Davies
predlagal, naj mesto Stalingrad ostane poruše-
no kot dokaz borbe za posest tega mesta. Ban-
keta se je udeležilo 48 povabljenih oseb. Na
banketu je bilo 17 napitnic, pri katerih je mor-
al vsak povabljenec dvakrat piti, najprej na
koncu govora, ki je bil v ruščini in potem ko je
bil preveden v angleščino. Sovjetski kronist, ki
skrbno poroča o tem banketu, ne pove, kakšno
je bilo stanje povabljenecv po tolikšnem popi-
vanju.

Divjaški napadi na italijanska mesta bodo povrnjeni

Rim, 25. maja s. Pod naslovom »Letalska bombardiranja« piše »Giornale d'Italia«: Izvršujoč ukaz, ki ga je vsekakor navdihnil šestanec Churchill in Roosevelt v Washingtonu in še bolj nujna potreba angleške propagande, se londonski listi bolj kakor kdaj strnjeno in besno zaganjajo proti Italiji ter poveljujejo uspehe angleškega in ameriškega bombardiranja in v naprej naznanjajo njegov naraščajoči uničevalni razvoj. Včeraj je »Daily Telegraph« eno izmed Edenovih glasil, posvetil temu vprašanju uvodnik z naslovom »Obvladovanje neba nad Italijo«: Zavezniško letalstvo napada brez odpora ponoči in podnevi Italijo. Letališča in silekarska ter sardinska pristanišča kakor tudi pristanišča na polotoku so stalno bombardirana in zadelo jih je že na tisoče ton bomb. Italijanski šefi ne prikrivajo svojega mnenja, da pomoč nemškega letalstva Italiji ni zadostna za rešitev. Zavezniki se morajo neprestano zaganjati z vsem, s čimer razpolagajo, proti Italiji in proti njenim zelo razširjenim in lahko ranljivim mejam. Sedaj, ko so bile letalske sile Osi desorganizirane ter so morale prenesti nemajhen napor, ko se Italija približuje kaosu in je na poti do propada, morajo zavezniki ojačiti do skrajne meje svojo letalsko ofenzivo.

Tako piše eden izmed poluradnih listov v Londonu. Bržkone ne pozna ponosnega zgodovinskega neupogljivega odprnega duha Italijanov, naraščajočega razvoja obrambne reakcije in letalske ofenzive Osi, ki ne ustreza upanju Londona. Vsak dan beleži vojna kronika znatno število angleških in ameriških letal, ki jih osvojske letalske sile zrušijo nad polotokom in nad otoki. Vsak dan beleži ista kronika znake obnovljene italijanske in nemške letalske ofenzive v Sredozemlju proti ladjam in pristaniščem Anglosasov od francoske severne Afrike do Malte in Sudana ob Rdečem morju. Primer »Daily Telegraph« pa ni osamljen. »News Chronicle« piše o udarcih zadanih Italiji, da bi se Italija omejevala. »Daily Express« piše: Toča bomb bo padla na Italijane in bo trdnjše kakor tista, ki uničuje Nemce in kakršna je bila

pri El Alameinu. Prekósimo po besu in natančnosti angleško-ameriško bombardiranje, kakršno je bilo pred napadom na Bizerto. Zakaj bi Italiji prihranili naš bes, Vojna zahteva, da bombardiramo glavno mesto, ki so možgani sovražnika. Razbiti moramo brloge novega imperija.

Ta izražena krutost angleških predlogov ima ofenzivne namere živčne vojne pa tudi defenzivne, ki naj ojači že zrahljane živce angleškega prebivalstva. Izostali so nagli odločilni učinki, ki so jih pričakovali po zaključku bitke v severni Afriki. Danes je položaj Anglosasov v Sredozemlju več kot negotov in v nemirajoč, prirednja pa se nova letalska ofenziva Nemčije na angleški otok, ki bo spremenila račune anglosaških politikov in vojaških poveljnikov ter povzročila novo strašno razdejano. Angleški listi govorijo o obvladavanju neba nad Italijo, da bi prikrili angleškemu narodu nemško obvladovanje neba nad Anglijo. Obramba italijanskega neba se izpolnjuje dejansko z odločno in mogočno letalsko ofenzivo Nemčije nad angleškim otokom. Angleški ministrski predsednik Churchill je prevzel pred zgodovino človeštva in omike strašno odgovornost za novo neusmiljeno vojno s smrtonosnimi bombami in zažigalnimi lističi ter strahovitimi eksplozivnimi pripravami proti neborcem ne nevojakim objektom, proti otrokom, ženskam, ranjenim, bolnikom, cerkvam in umetniškim spomenikom. Roosevelt se je pridružil Churchill s tem, da mu je dal na razpolago svoje gigantske bombnike in zločinsko hladnokrvnost svojih pilotov in strojničarjev. Rekli smo, da ta novi razvoj vojne, ki so ga hoteli in pričeli Anglosasi, ne bo dolgo brez odgovora. Churchill je ustvaril precedense. Osvoobil je Nemčijo slehernega obzira. Anglija se že strašno pokori za svojo pobudo, za svoj monstruozen način vojne. Sedaj se je znašla nenadoma pod strašnimi udarci bombardiranja nove vrste s strani nemških letal novega tipa z novimi eksplozivnimi sredstvi. Obveščevalci govorijo o nemški superbombi, ki uniči vse, kar je v območju 700 do 800 metrov od mesta, kamor pade. Iz višine 4000 metrov obeti bombnik natančno zračno premikanje, ki nastane po eksploziji. Gre za superrekonslozivno sredstvo, bržkone iz tekočega zraka. Gre za novo iznajdbo nemške kemične industrije, ki je gotovo prva na svetu v iznajdljivosti in obsežnosti svoje proizvodnje, in katere ne more prekositi nobena konkurenca na angleška ali ameriška kemična industrija. Nova nemška akcija, ki se je komaj deloma pričela, ima že velik učinek, izvedena pa bo po

Razstava športnih motivov in turističnih lepakov bo odprta 12. junija

Ob zaključku vpisovanja za udeležbo na razstavi športnih motivov je bilo napovedanih lepo število umetnin, ki bodo razstavljene 12. junija v Jakopičevem paviljonu. Na ta način je popolnoma gotovo, da bo uspeh te nove in zanimive umetniške manifestacije v celoti zagotovljen. Ker vemo, da tudi še drugi umetniki pripravljajo nova dela, je pripravljali odbor odločil, da bo sprejel še nove prijave vse do 31. maja. Ni dvoma, da bo ta umetniška razstava vzbudila kar največje zanimanje ljubljanskega občinstva, ki ve prav dobro ceniti umetniška dela in ki je tako navdušeno za športno življenje.

Istočasno, ko bo odprta razstava umetniških motivov, uo v Jakopičevem razstavnem paviljonu tudi razstava lepakov za turistično propagando, ki jo prireja Pokrajinska turistična delegacija. Videli bomo, kako so naši umetniki znali prikazati v svojih delih etnični, duhovni in turistični značaj naše pokrajine.

Dodatne živilske nakaznice za ročne delavce

Mestni preskrbovalni urad poziva delodajalce, ki zaposlujejo za dobivanje dodatnih živilskih nakaznic za ročne delavce (S-D I) upravičeno delavstvo, naj jih od 1. do 10. junija prijavijo v L. nadstropju palače Bate, Cesta 3. maja št. 1.

Na prijavi v dvojniki na polovici pole mora biti napisan priimek in ime delavca, očetovo ime, rojstna letnica, bivališče (če je podnajemnik, tudi ime in priimek družinskega poglavarja, pri katerem stahuje), poklic in natančen opis dela, ki ga opravlja. To naznanilo je treba datirati z dnevom oddaje, ga podpisati in nanj odtisniti žig podjetja. Če ni žiga razvidno, je treba navesti tudi kraj (ulico), kjer se obrat nahaja.

Prijave brez vseh teh podatkov bodo zavrnjene ali ne upoštevane.

Hkrati opominjamo, da morajo biti navedbe v prijavi natančne in resnične, da ne bo treba občutiti posledice, ki jih določa naredba Vis. Komisarata št. 78 z dne 23. aprila 1942-XX člen 27.

Vse upravičene delavce pa pozivamo, naj svoje delodajalce takoj opozore na obveznost te prijave, ker bodo onim, ki za njih prijave ne bodo predložene v določenem roku, dodatne nakaznice vzete.

Vremenska napoved: 27. maja, (četrtrek): večinoma jasno.

28. maja, (petek): pretežno jasno.

Ducejeve nagrade dvojčkoma

Visoki komisar je iz Ducejevega sklada podelil zakoncem Kovačiču Ivanu in Rozaliji iz Gornje Gomile št. 11, občina St. Jernej, ob priliki rojstva dvojčkov nagrado v znesku 600 lir.

Zvezni Tajnik pozdravlja odhajajoče avangardiste

Včeraj, dne 25. maja, je Zvezni Tajnik sprejel v navzočnosti V. Poveljnika deset avangardistov, ki so prosili, da bi bili sprejeti v vojsko ter poslani v prve bojne vrste.

Zvezni Tajnik je naslovil na odhajajoče svoj pozdrav ter pozdrave vseh ljubljanskih fašistov. Izrazil je svoje globoko zadovoljstvo nad temi mladenci, ki so pripravljeni dati vse za zmago pravičnosti nad barbarstvom komunizma.

Darovi za vojake

Pripravljen s običajno marljivostjo Glavnega Štaba Kr. Vojske — Ureda za tisk in javno skrb — je prispel na področje 2. Armade 15. vlak APE (Pomoč — Propaganda — Vojska), sestavljen iz 30 vagonov, ki vsebujejo darove in razne potrebščine za vojake.

Tudi pri organizaciji tega novega vlaka — ki ga prinaša zahvalnost italijanskega naroda — nastajajo težave, ki so bane na Balkanu proti zavratnim partizanskim bandam — je v veliki meri sodelovala Fašistična Stranka in tako ponovno dokazala, da je vedno prisotna med bojevniki.

Razdelitev darov, čim prispejo te velike količine vsakovrstnih stvari do določenih edin, bo izvršena s strani pristojnih poveljnikov v prisotnosti Okrožnih Tajnikov Fašistične Stranke ali njihovih zastopnikov.

znanstveni metodi, kakor jo je naznačil Churchill proti industrijskim središčem in pristaniščem v Angliji. Značilno je dejstvo, da letijo novi nemški bombniki tako visoko, da jih ne more doseči protiletalsko topništvo in tudi ne angleški lovci.

Evropska vojna stopa torej v fazo letalske ofenzive. Neizprosost anglosaškega letalskega bombardiranja Italije bo poplačana v pravični meri z neizprosostjo bombardiranja angleškega otoka in drugih važnih anglosaških postojank po nemškem letalstvu. Da bi prikrili to dejstvo, govorijo londonski listi zama o razdejanju Italije. Omikanega državljana sveta boli srce ob hladnem premisleku te tragedije, katere niso hotele in ne pričele sile Osi. Vsa odgovornost obremenjuje Angleže in Američane.

Igralska družina Renzo Ricci v ljubljanski Drami

V zadnjem času smo imeli priliko precej spoznati italijansko dramsko produkcijo in to od najstarejših pisateljev pa do sodobnih, še zdaj živčih. Naš oder je ta dela prikazal — to lahko mirno zapišemo — zelo dostojno in igralci so naredili vse, da so ta dela dosegla čim večji uspeh. Približali so se italijanski duši, se poglabili vanjo in predstavili živo življenje na ljubljanski oder.

Ob teh številnih predstavah italijanskih del, je naravno, da zanima občinstvo in igralce, kako svoja dela igrajo Italijani sami. Zato smo bili prijetno presenečeni ob prihodu igralske družine Renza Riccija v Ljubljano.

Pokazali nam bodo tri predstave, in sicer: tridejanko Vincenza Tierija »Amarsi cosic« (Tako ljubiti), Giulia Viole »Vivere insieme« (Skupno življenje) in dramo Roberta Braccia »Il piccolo santo« (Mali svetnik). To so dela avtorjev, ki jih že nekoliko poznamo, oz. jih bomo imeli še priliko spoznati, saj je »Skupno življenje« na sporedu naše Drame v prihodnjem mesecu.

Po prvih dveh predstavah vidimo, da so to dela, ki so po snovi in po dramski tehniki izvedbi podobna ostalim italijanskim delom. Nimamo ne vem kako bogatega dogajanja, dejanje ni napeto in dramsko razgibanost, niti kričavo in efektno. So to komedije, ki niso komedije z duhovitim dialogom, pa brez katere situacijske komike. V teh igrah je neko tiho dogajanje, ki se razvija kot novela, včasih kot roman, ki ima precej psiholoških premetov, katere rešuje pisatelj čisto po svoje in na svojski način.

V tridejanki »Tako ljubiti« vjame pisatelj pustolovskega Gianfranca Scalo in preprosto pastorko bogatega meščana Simonello, ki nekako po naključju začne skupno življenje, a ljubita oba svobodno. In ko že mislita iti spet vsak svojo pot, ju združi otrok. Enostavna je tudi zgodba »Skupnega življenja«. Predmet ji je družina in že znani in tolikrat obdelani trikot. Važnost res ni na vsebinski strani, ampak je težiče v dialogu, ki se dvigne večkrat do čudovitih duhovitosti in je vseskozi tekoč in neprisiljen.

Naznimevjeja kot vsebinska stran je odrska interpretacija. Po obeh predstavah se šele čuti, kako zelo je igralska družina enotna, kako imi popolnoma svojski stil in pa da je duhovni in

oblikovalni vodja te družine Renzo Ricci. Kar nekam preseneča nas tista mirnost podajanja, nekaka statika in nerazgibanost. Ni tu podaraka na telesnem gibanju, ampak je vsa sila na govornem izrazu in na moči notranje psihološke sile izraznosti igralca. Tako se igralec ves prizor ne premakne z mesta in svoj govor spremlja le s skopo gesto. Čudovito je naraven in preprost, miren in vsakdanji. Le ob redkih primerih čustvo vidno vzvalovi, a igralec se takoj spet obvlada in dialog teče mirno naprej. Čudovit je ta realizem, včasih tako drzen, da človek pomisli, kakšno vero vase ima igralec, da si upa tako daleč. Renzo Ricci pije na odru n. pr. kavo, je piškote in ta njegov obred traja do šest minut. Občinstvo, ki je ob tem dogodku pozorno, opazi, da je pospravil enajst zalogajev brez vsakega vzporednega odrskega dogajanja in brez besed.

Ricci gradi torej na močnem igralcu, saj zahteva ta telesna nerazgibanost zato tem močnejšo notranjo dograjenost in doživljanje igralčevega fantazijskega sveta, zahteva, da tako rekoč »neme« govori. Igralska družina je enotna in izsolana, saj se nikjer ne čuti razpoke v tem načinu igranja, čeprav je po prirodi italijanskemu temperamentu, ki je živ in živahen, vendarle tuj in nenavaden.

Najmočnejši igralec je režiser in vodja sam Renzo Ricci. Njegova igra je tako preprosta in dograjena, da z vsemi skromnostmi zunanjih efektov gledalca osvoji. Le izgovorjava je manj jasna in nerazumljiva. Ob Ricciu se dviga močna podoba igralke Eve Magni, ki je posebno v tragičnem občutju zelo močna. Pa tudi ostali igralci vzbujajo pozornost s svojimi močnimi izraznimi poudarki, posebno Tino Bianchi, Arnaldo Martelli in Lola Braccini.

Tako sta nam že prvi predstavi prinesli marsikaj zanimivega posebno v odrskem oblikovanju.

Nemško-italijanska trgovina. Poročali smo že o posvetovanjih med nemškim in italijanskim kmetijskim ministrom v Rimu. Sedaj poročajo, da so ta posvetovanja veljala lanskim nemškim dobavam krompirja in žita, za katere je v zameno Italija dobavila vrtnarske proizvode. Ta trgovina je bila potrebna zaradi klimatičnih razlik med obema državama, kjer proizvodnje dozorevajo ob istem času v obeh državah.

Spominska sv. maša zadušnica za dr. L. Ehrlichom

Ljubljana, 26. maja.

Na obletnico mučeniške smrti vseučiliškega profesorja dr. Lamberta Ehrlicha je bila v stolnici spominska sveta maša, ki jo je daroval prošt Ignacij Nadrah. Udeležba pri sveti maši zadušnici je ponovno potrdila, kako odličen voditelj katoliške dijaške mladine je bil rajni. Stolnico je napolnila prav tista mladina, ki jo je rajni tolikokrat vodil pred oltar in je tudi danes v lepem številu pristopila k obhajilni mizi. Med mašo pa je pel zbor akademikov. Maše zadušnice so se udeležili tudi prevzvišeni škof dr. Rožman, vseučiliški rektor dr. Milko Kos s profesorji bogoslovne fakultete z dekanom dr. Lukmanom na čelu, mnogi drugi vseučiliški profesorji, predsednik SKAS ravnatelj Remeč in številni starešine, razni drugi zastopniki, duhovščina ter rojaki in prijatelji vsepovsod priljubljenega rajnika.

Naprava in popis hišnih zaklonišč ter prijava hišnih starešin

Po nalogu odbora za protiletalsko zaščito pri Visokem Komisaratu je mestno poglavarstvo te dni dostavilo pozive za ureditev hišne letalske zaščite z navodili in potrebnimi obrazci. Te pozive so dobili vsi hišni posestniki v okrajem nevarnostnem okolišču, t. j. v gostejšem naselju mesta Ljubljane.

Pripominjamo, da ne gre za kake nove predpise, temveč le za pozivitve in obnovitev ukrepov, ki so jih, ali bi jih hišni lastniki morali že izpolniti po še vedno veljavnih predpisih protiletalske zaščite.

Opozarjamo znova na roke, določene z navodili ali pozivom:

1. Glavna navodila za obrambo hiše pred sovražnimi letalskimi napadi je treba takoj nabiti v vsaki veži, torej ob vsakem vltodu s ceste.

2. Vse odredbe po splošnih navodilih za organizacijo hišne zaščite pred letalskimi napadi v mestni občini Ljubljani, t. j. zlasti ureditev podstrešja, ureditev zaklonišča, napravo napisov je treba opraviti v 30 dneh.

3. Obrazec B (popis hiše glede na zaščito) je treba predložiti, čim bodo vsi ukrepi pod 2.) izvršeni, najkasneje pa v 30 dneh; obenem je treba predložiti načrte hišnih zaklonišč v treh izvodih.

4. Obrazec A (predlog za imenovanje hišnega starešine) je treba predložiti v 5 dneh.

Hišni posestniki, ki niso dobili poziva, navodil in obrazcev, a njih hiše spadajo v ožji varnostni okolišč — meja tega okolišča je razgrnjena pri zaščitem in tehničnem oddelku mestnega poglavarstva, pri mestnem cestnem nadzorstvu in pri Sindikatu hišnih posestnikov — morajo po te tiskovine sami priti na magistrat, soba št. 37 (Mestni trg št. 2-1).

Gospodarstvo

Narodna banka za delo v Rimu izkazuje za lansko leto povečanje čistega dobička od 25,3 na 28,1 milij. lir. Dividenda na delniško glavnico 400 milij. lir ostane neizpremenjena 4%, dočim se rezerve zvišajo za dotacijo 13,7 milij. lir na 50,7 milij. lir.

Sladkorna pesa v Evropi. Po ugotovitvah Mednarodnega kmetijskega zavoda v Rimu je računati, da je v Evropi posajeno s sladkorno peso: na Danskem 40.000 ha, v Španiji je zaradi znatnega povišanja cen pesa pričakovati, da bo letos posajena površina trikrat večja kot lanska, ki je znašala 25.000 ha. Finska obdeluje 3100 ha s peso (lani 2600 ha). V Franciji so določili površino na 240.000 ha (lani 265.000 ha). Na Irskem se bo obdelana površina povečala za 6-7 odstotkov. Italijanski obdelovalni načrt predvideva povečanje posajene površine od 150.000 na 170.000 ha. Romunija je svojo površino pod sladkorno peso povečala za 50%. Na Švedskem je predvideno zmanjšanje za 10%. V Švici bo površina narasla. Lani je bilo posajenih 3600, marca letos pa že 4350. Hrvaška računa s podvojitvijo svoje tozadevne površine, v Turčiji pa pričakujejo povečanje površine, ki je lani znašala 27.600 ha, za 65-70%.

Tvornica tobaka v Štipu. Tvornica tobaka v Štipu, ki je sedaj v Bolgariji, je bila na novo opremljena z modernimi stroji in bo v kratkem zopet začela delati z 200 delavci. S to novo tvornico ima sedaj Bolgarija 41 tobaknih tvornic, dve sta od teh državni: v Štipu in Kavali, ostale pa v zasebnih rokah. 5 največjih tvornic poseduje ena družba.

Izdatki Zedinjenih držav za gradbo ladij. Proračun severnoameriških Zedinjenih držav predvideva za leto 1943-44, ki se začne dne 1. julija letos, izdatke 29.463 milij. dolarjev za gradbo ladij. To je za 5725 milij. dolarjev več kot znašajo izdatki za gradbo ladij v tekočem finančnem letu.

Položaj je bil silno mučen. Zdel se je neznošen celo takim ljudem, ki mladi carici niso bili naklonjeni. Nema lokrat se je zgodilo, da je kaka mlada dama skomiznila z rameni in zamrmrala, da bi se ona na caričinem mestu brez dvoma ne pustila tako zapostavljati od tašče. Toda kaj naj bi storila carica, da bi spremenila ta položaj. Okrog nje je bilo mnogo takih, ki so z vso pazljivostjo zasledovali vsako njeno nestrpnostno kretnjo. Vsakdo izmed njih bi bil srečen, če bi mogel opaziti kakršno koli kretnjo ali besedo s strani carice, ki bi izražala nevoljo napram tašči. Toda vse take želje so ostale neizpolnjene, kajti carica se je znala premagati in je bila vedno ljubezniva napram svoji tašči, čeprav morda njeno vedenje ni bilo vedno povsem iskreno. Nikakega dvoma ni, da se je morala neprestano premagovati. Kadar kdo strogo sodi njeno vedenje v zadnjih letih carjevanja, ne sme pozabiti, da niso zadnji vzrok njenega vedenja težka premagovanja tekom dolgih let, kakor tudi neštetaj majhna, drugim neopazna ponižanja. Ni ji bilo prizanešeno z malimi vbojdlji, bila je preveč ženska, da bi ne poskušala pripraviti povračila. Če je na eni strani bila nasproti tašči ljubezniva in spoštljiva, je znala na drugi strani še preveč pokazati svojo hladnost nasproti ostalim članom rodbine in prezir do sovrastva, ki so ji ga oni vedno bolj očito kazali.

Kakor je bilo že rečeno, se je za carsko rodbino skrivala cela množica ljudi, ki so jih veliki knezi in kneginje šteli. Ti so si nesoglasja gospodarjev prisvojili in jih skušali še povečati. Poleg velikega dvorca so bili »mali dvorci« raznih velikih knezov, predvsem pa »stari dvorci carice-matere. Ta dvor je bil najbolj številen, kajti poleg caričinega spremstva so se zbirali tukaj velik krog starih dam, ki so bile njene prijateljice, starih gospodov, ki so ostali zvesti svojim mladostnim spominom; bili so častniki vseh polkov, katerim je carica-mati bila »poveljnik«. Bili so neštevilni uradniki raznih ustanov, ki jim je bila ona predsednica... Za vse te ljudi in za njihove družine je obstajala samo ena vladarica. Izrazi, ki so jih je večkrat slišalo, kakor »naša carica« in »naš stari dvor« so v splošnem označevali okolje, ki je bilo nasprotno mlademu dvorcu in to okolje je združevalo velik del družbe v prestolnici. Iz nasprotovanja do mlade carice so se vsi tisti, ki so se zbirali okrog velikih knezov, klanjali staremu dvorcu. Tako se je polagoma ustvarjalo okolje, v katerem je bil z velikim veseljem sprejet vsak glas, ki je bil nasproten carici. Te glasove so potem povečali, potvrdili in razširjali. Tako se je ustvarjalo ozračje, v katerem so pozneje nastajala najhujša obrekovanja.

3. Okolje.

Treba je pojasniti, kako so nastajali razni »dvorci« v pravem pomenu besede.

Vai so bili odvisni od ministrstva dvorca, ki je bilo eno izmed največjih ministrstev carstva. Minister dvorca je imel prvo mesto med velikimi oblastniki; bil je pravi cesarjev zaupnik. Pod njegovo oblastjo je bil maršal dvorca, on je urejeval obrede na dvoru itd. Upravljal je tudi vse imetje carske družine, številne palače in druge premoženje. V njegovo upravo so pripadali tudi rudniki, gozdovi, vinogradi in vsa druga carska posestva. Prav tako muzeji in galerije slik, uprava pelerij velikih carskih gledališč v Petrogradu in Moskvi,

skratka, bilo je to ministrstvo zelo važno in je imelo nekaj tisoč uradnikov. Na to ministrstvo je vsako leto odpadlo od državne bilance kakih 12 milijonov rubljev; ta vsota pa je prav za prav skromna v bilanci, čigar celotna vsota je znašala preko dve milijardi. Sicer pa so stroški tega ministrstva bili prav za prav državni stroški, kajti v njem so se združevale panoge, ki v drugih državah pripadajo ministrstvom, kakor umetnostnemu, poljedelskemu in rudniškemu.

Brez dvoma je oskrbovanje palač, parkov, cvetličnjakov bilo zelo drago, vendar pa so v nadomestilo prekrasne dvorne prireditve, ki so spravljale v začudenje tujce, stale razmeroma zelo malo, kajti velikanske dvorane, dragocene posode in celo cvetje iz cvetličnjakov, vse je bilo vedno na razpolago brez izrednih stroškov. Bilo je mogoče prirediti ples v neprekosljivi razkošnosti, ne da bi za to bili potrebni drugi stroški, kot edino le preskrba živil za večerjo. Zato so za časa Nikolaja II., ki je prirejal zelo malo slovesnosti, bili stroški skoraj prav taki, kakor ob času njegovega očeta in starega očeta, ki sta petrogradski družbi priredila celo vrsto plesov in drugih zabav. Skromno življenje mladega carja in njegove žene, ki so ga tako pogosto grajali, ni imelo niti te zasluge, da bi pripomoglo k zmanjšanju državnih stroškov!...

Največ je stalo vzdrževanje cele vrste osebj, začeni od kuhinjskih pomočnikov, vratarjev, konjarjev, do neštevilnih služabnikov, ki jih je bilo na tisoče, p a do višjih uradnikov, do dvornega orkestra, dvornega pevskega zbora, raznih častnikov in poveljnikov ter oseb, ki so tvorile osebno spremstvo vladarjev in velikih knezov. Bili so to priborniki, častni plemiči, častne dame itd. Vsi ti ljudje so imeli vso oskrbo na državne stroške. Poleg tega so dobivali vsako leto neštevilne darove, podpore za otroke in razne druge izredne podpore... Bila je torej tu cela množica, ki je živela na račun dvorca in najskromnejša izmed poslavl tega proračuna so bili osebni stroški vladarjev.

Škofov poziv Ljubljancem

Naš vladika vabi vse Ljubljance k sobotni spokorni procesiji

Vse verne Ljubljance, ki po službi in delu niso zadržani, najljubše vabim k spokorni procesiji, ki bo v soboto, 29. maja popoldne šla iz vseh mestnih župnijskih cerkv na Rakovnik.

V procesiji bomo spremljali milostno podobo Marije Pomagaj, vsem Slovincem najbolj priljubljeno in od vseh najbolj čiščeno. V duhu pokornosti in z velikim zaupanjem se zberimo okrog Matere, Pomočnice in Kraljice naše, ob Njej se pri-

pravimo za skupno posvetitev Njenemu brezmadežnemu Sreču, da bomo v smislu tega posvečenja resno in korenito spremenili svoje mišljenje in življenje po nauku Kristusovemu, potem bomo tudi mi vredni, da se izpolnijo nad nami prelepe obljube, ki jih je Gospa in Mati Marija dala posameznikom in narodom.

V Ljubljani, dne 26. maja 1943.

† Gregorij Rožman, škof ljubljanski.

Navodila pripravljalnega odbora za spravno soboto

Pobožnosti v čast Materi božji, v okviru petih prvih sobot, se bližajo h koncu. Rodile naj bi velik sad prerojenja mišljenja in življenja po zapovedih božjih in naukih Cerkve. Vsi ljudje dobre volje, ki ljubijo svoj narod in ki jim je mar njegova bodočnost, naj bi vsa ta prizadevanja podprli, kolikor jim je le mogoče in pri vsem tudi sami aktivno sodelovali. Vsa prizadevanja za spravo, ki naj jo izvedejo sprti med seboj na pravi podlagi in v pravem duhu, kakor tudi vsa naša spokorna prizadevanja pa naj bi našla še posebno vidnega poudarka v sobotnem spravno-spokornem dnevu.

Vsi naj bi zadoščevali za grehe naroda, vzgojiteljev in voditeljev, z obiski in molitvami po cerkvah pred Najsvetejšim, ki bo ta dan izpostavljeno po vseh cerkvah. Zadoščujejo naj posamezni, kakor tudi skupinske organizacije.

Postili naj bi se pa predvsem zaradi tega, da bi vsaj to, kar smo si pritrkali, darovali potrebnim. V soboto tekmujejo v miloščini, kolikor le moremo.

Ljudje naj bi se ta dan odpovedali vseh prijetnosti, obiskov gledališč, kinematografov itd. in naj bi preživeli ves dan res v duhu pokore, da bi zadobili milost spoznanja pravih življenjskih vrednot, ki nam morejo edine zagotoviti naš obstoj.

Dopolodne bodo po vseh cerkvah v Ljubljani maše, kakor ob nedeljah. Naj bi se jih verniki udeležili v čim večjem številu in jih darovali v spravo za vse grehe našega naroda. Sveti Matej pravi v 5. 44—45: »Jaz pa vam pravim: Ljubite svoje sovražnike, delajte dobro tem, ki vas sovražijo in molite za tiste, ki vas preganjajo in obrekujejo, da boste otroci takega Očeta, ki je v nebesih.«

Milostno podobo Marije Pomagaj bodo nesli v procesiji.

Spokorna procesija ljubljanskih župnij bo v soboto popoldne na Rakovnik. Zbirališča bodo za vsako faro pri njihovi in v njihovi župni cerkvi.

Gospodu upravniku Drašlerju

Obnemel sem v boli, ko sem bral v časopisu, da si nas zapustil, dragi g. Stanko. Ko sem Te zadnjikrat obiskal na Miklavževu lanskim decembrom, nisem slutil, da sem prišel po slovo. Pobrala sva se tisti večer ob spominih na Topolščico.

Dolgo vrsto let si bil upravnik tega znamenitega zdravilišča. Četudi je bolezen glodala v Tebi, si vestno vršil svojo službo. Bil si vzor državnega uradnika. Pošten do zadnje pare, pravičen do vsakega, delavec in dinarjem v zdravilišču pa si bil oče. Potrpel si, če je bil ta ali onj neroden: družino ima! Iskal si načine, kako zvišati plačo očetom številne družine, da ne bodo otroci stradali. Nisi poznal sladkih besed. Strog si bil in dosleden v službi. Javno imetje si skrbno upravljal, to si zahteval tudi od podrejenih. Za to skrbnostjo in navidez raskavo zunanostjo pa se je skrivalo najboljšo srce. Dvignilo se je zdravilišče pod Tvojo upravo. Gradil si, popraviljal, urejal, snoval nove načrte.

Sredi dela si moral nehati. Pa od vsega hudega Te je nevhvaležnost tistih, ki si jim samo dobroto izkazoval, najhuje zadel.

Dragi g. upravnik! Pri Tebi, v Topolščici, je bilo moje prvo službeno mesto. Mladega, neizkušnega me je zajelo življenje. Nisi bil samo predstojnik, iz Tvojih besedi je odsevala očetovska dobrota. Podpiral si me pri delu, kazal razumevanje za potrebe kurata.

Le malo se jih je moglo udeležiti Tvoje zadnje poti. Drugi pa žalujemo za Teboj na Dolenjskem, Notranjskem — Iz kapele v Topolšci pa se bo dvigala molitev hvaležnih sester in se združevala z našo v eno samo prošnjo: da se pri Bogu vsi snidemo.

Nande.

Farani posamezne fare naj se zbero ob sledečih urah na njihovih zbirališčih:

- Sv. Jakob ob 14. uri 30 minut;
- Trnovo ob 14. uri 15 minut;
- Vič ob 13. uri 30 minut;
- Stolnica ob 14. uri 30 minut;
- Moste ob 13. uri 40 minut;
- Sv. Peter ob 14. uri;
- Bežigrad ob 13. uri 50 minut;
- Šiška ob 13. uri 30 minut;
- Koseze (Zg. Šiška) ob 13. uri 15 minut;
- Františkani ob 15. uri.

Udeleženci naj se zbero pri svojih farnih cerkvah točno ob gori omenjenih urah, da se bodo mogle procesije pravilno razvrstiti. Udeleženci se bodo pomikali v šesterostopih. To velja za vse udeležence procesije brez izjeme. Vrstni red posamezne procesije bo sledeč:

1. Križ, ki ga nosi župnik. Na vsaki strani je po en duhovnik, za njim ostali duhovniki dotične fare.
2. Moški redovniki.
3. Moški.
4. Farni pevski zbor.
5. Šole: najprej ljudske, nato meščanske, nato srednje šole.
6. Ženski redovi.
7. Ženstvo.

Stolna procesija ima svoj vrstni red, ker bo v njenem sestavu voboda naše Kraljice — Marije Pomagaj.

Čas košnje je prišel . . .

Ljubljana v maju.

Košnja je najbolj tipično kmečko delo in kar čudno je, da so naši kmetje prav glede košnje najbolj konservativni. Med našimi poljedelci je skoraj nenapaden zakon, da se sme kositi šele okoli praznika Rešnjega Telesa. Tega pravila letos ne bo mogoče izvajati, ker v vsem stoletju je letos najpoznejše, namreč 24. junija in do tedaj, upajmo, noben kmet ne bo čakal s košnjo. Pa tudi za druga leta bi bilo to pravilo nespametno, zakaj pravilni čas za košnjo je konec maja ali šele začetek junija, nikakor pa ne v drugi polovici junija ali celo v začetku julija.

Res je, da imajo kmetje prav sedaj največ dela na polju z raznimi okopavinami in da vreme tudi ni tako toplo suho, kakor rečimo v drugi polovici junija, vendar je važno vedeti, da je seno, ki ga pridobimo sedaj na travnikih, najbolj tečno in za živino najbolj redilno. Nič ne pridobimo, če pustimo travo še nekoliko rasti; količina sene bi bila pač nekoliko večja, zato pa bi bila otava šibkejša, poleg tega pa ima tako seno mnogo več celuloze kakor seno, pridobljeno v maju. Celuloza pa pri živalih hrani ne hasne prav nič in jo živina ne prebavlja. Majniško seno je bogato vitaminov, ki jih potrebuje tudi žival, in sicer v mnogo večji meri kakor človek sam. Ne samo delovna moč, tudi rejenost in molznost se pri živali močno dvigneta, ako jim damo res tečno seno.

Kljub vsem tehtnim dokazom bo seveda le malo kmetov kosilo že sedaj. Priporočati pa bi bilo, da bi vsaj nekateri naprednejši poljedelci poskusili z majniško košnjo.

Ločiti pa moramo dvoje: seno, ki ga sedaj pridobivamo, je pač mlado po času košnje, toda svežega sene ne smemo pokladati živini. Seno se mora uležati, da se znebijo nekaterih strupenih snovi, ki jih vsebuje, in šele s takim senom smemo krmiti živino. Isto velja tudi za seno, ki ga pridobimo v poznejših časih, kakor tudi za otavo.

V Ljubljanski pokrajini sta običajni le dve košnji: torej za seno in otavo. Ponekod v Beli Krajini, na Štajerskem in na Hrvaškem poznajo tudi tri košnje. Tretjemu senu pravijo otavič.

Univerza: gg. profesorji, akademiki in akademikarke se vrste v stolno procesijo po fakultetah.

Srednje, meščanske in ljudske šole naj se udeležijo procesije kot šole. Zgovore naj se zaradi zbirališča in uvrščenja z dotičnim g. župnikom, kjer se mislijo procesije udeležiti.

Na stadionu Korotana na Rakovniku se bodo vse procesije razvrstile v določenem redu.

Na stadionu bo imel govor naš vladika dr. Gregorij Rožman. Po njegovem govoru bodo vsi udeleženci molili slovesno izjavo, ki je tiskana na podobah Marije Pomagaj, katere lahko dobite po vseh župnih uradih, zlasti pa bodo razdeljene vsem udeležencem procesije še v soboto. Nato bo sledil blagoslov z Najsvetejšim, pevski zbori bodo peli Marijine pesmi.

Med procesijo naj verniki molijo rožni venec ali pojo litanije. Župni uradi naj poskrbe, da bodo na primernih razdaljah v procesiji šestorice, ki bodo molile rožni venec. Tudi pri šolah naj bo poskrbljeno, da bodo dijaki in učenci molili rožni venec. Procesija bo ob vsakem vremenu.

Merodajni so naproseni, da bi omogočili udeležbo nameščencev in delavcev pri sobotni popoldanski procesiji.

Prvi in drugi razred ljudskih šol ne gre v procesijo v sestavi šol, pač pa s starši ali drugimi sorodniki.

Naj bi ta dan Ljubljana poromala s svojo Zaveznico, ki jo je v preteklosti tako rada obiskovala. z Marijo Pomagaj v tej spokorni procesiji v takem številu, ki bi dokazalo, da se srce našega naroda zaveda resnosti časa in pa da je rešitev našega naroda iz stisk in zabod pri viru resnice, pravice in lepote božje, ki nam ga oznanja in nudi Marija — Mati božja — naša Kraljica.

Škofijski pripravljalni odbor petih prvih sobot, Ljubljana.

Poziv delodajalcem

Vsem delodajalcem priporočamo, da naj ob upoštevanju veljavnih predpisov o odpiranju in zapiranju trgovin in obratovalnic omogočijo svojim uslužbencem, ki se žele udeležiti spokorne procesije, prosto popoldne v soboto dne 29. maja t. l., v kolikor jih to popoldne lahko pogrešajo.

Pokrajinska zveza delodajalcev.

Dve novi umetnini na Velikem Gabru

Cerkev na Velikem Gabru, župnije Št. Vid pri Stični, stoji na položnem hribčku in že od daleč pozdravlja vernike in jih prijažno vabi. V obilnem številu se dobri verniki te kuracije zbirajo v svoji ljubljani cerkvi, ki je te dni obogatela za dve umetnini.

Na Velikonočni ponedeljek je bila blagoslovljena slika sv. Frančiška Asiškega, delo profesorja g. Stanka Kregarja. Umetnik je naslikal stigmatizacijo tega velikega svetnika. V prekrasni pokrajini, ozarjeni od toplega sonca, kleči svetnik ves zamaknjen v nebeško prikazen božjega Odrašenika. Iz znamenovitih ran plameni žar ljubezni, oči svetnikove so pa zamaknjen v Križanega. — Slika je zelo posrečena in moramo pohvaliti umetnika, ki je ta čudoviti dogodek preprostem človeku tako lepo predložil. Dokaz, da tudi moderen umetnik lahko za cerkev ustvarja. Tretjedeniki so veseli svojega patrona in ponosni na tako lepo sliko.

Se ena umetnina je prišla v to cerkev. To je kip Srca Gospodovega, ki bo krasil vdolbino nad glavnim vhomom. Kip je visok 2 metra in kaže Zvečljara, ki z obema rokama vabi ljudi k sebi. Kristus je oblečen v belo tuniko in zlat plašč, dočim so pa obraz, roke in noge slonokoščene barve. Kip je delo g. Božidarja Pengova. Kip je mojstrovin, ki bo na svojem določenem mestu prišla do polne veljave. Umetnina, ki jo ima le redko kaka cerkev. Pohvaliti moramo oba umetnika, pa tudi

Spoznanje

Ob težkih preizkušnjah zadnjih let se je pokazalo, da naš narod ni bil povsem to, kar smo si o njem domisljali. Lotevala se nas je neka prezevnost, tako da je ta in oni rad ponavljal besede: Slovenija doet. Slovenija uti! Hoteli smo biti za zgled drugim narodom. A ko nas je »satan presejal« kakor pšenico, se je pokazalo toliko ljudje, da smo se vsi prestrašili. Res je marsikaj zakrivila zmeda časov, vendar le-ta ne more vsega razložiti, še manj more vse opravičiti. Kri nedolžnih preglasno vpije in vse opravičevanje je ne more prepiti. Iz našega naroda so izšli zločinci, ki se jih bomo morali vedno sramovati. Seveda so izrodek, ki ga je zaplodil boljševizem, a prav to je tako žalostno, da je mogel boljševizem v kratkem času tako globoko prevzeti naše ljudi. Saj so nekateri kazali že prej na slaba znamenja, a nismo hoteli verjeti. Ni pa lahko povedati, kje so pravi vzroki te velike prevare. Delalo se je mnogo, tega ni mogoče zanikati. Ali je bilo morda naše delo preveč naravno in premalo nadnaravno, tako da bi bili le preveč zaupali v svojo vseščino in svojo moč, premalo pa upoštevali moči od zgoraj? Na splošno tega ne bo mogoče reči. Saj nam je KA vzgojila naravnost vzorne mladence in može, ki so tudi v teh preizkušnjah pokazali, kaj je katoličanu vera. Isto bo treba reči o mnogih, ki so jih vzgojile naše verske organizacije. Prav tako je pa tudi gotovo, da je povsod, skoraj v vsaki vasi kak podivjan človek, ki je ob njem vse trud zastoj. In vprav ti izgubljeni ljudje so se največ zbirali v komunističnih tolpah, pripravljeni za vsako zlo delo, za rope, požige in pomore. Vendar je poleg teh in onih še mnogo takih, ki so bili deležni naše vzgoje, pa se v preskušnji niso obnesli. Morda bo res treba reči, da bomo morali poslej iti še bolj zna globokoc in zajemati iz studenece Zvečljarijevih. Zdi se, da ni le sedanja stiska, temveč tudi to spoznanje, da je bilo naše delo premalo globoko in premalo nadnaravno, zbudilo v našem narodu tako čudovito vnetost, ki je z njo sprejel blagovest iz Fatime. Nič trde, nič težke, nič nesprejemljive se nam ne zde resne besede: spreobrnjenje, pokora, zadoščevanje. Tudi se s prečudno ljubeznijo posvečuje brezmadežnemu Marijinemu Sreču. In ne le ženstvo, ki mu je takšna posvetitev bliže ne le mladina, ki jo laže prevzamejo čustva, temveč tudi resni, trdi može iz trdega delovnega življenja.

Zares se zdi to kakor nekak preobrat in tak preobrat bi bil najsvetlejši dogodek v teh temnih dneh.

Po pravici pravi, da je največji fatimski čudež spreobrnjenje Portugalske. Portugalska, ki je bila pred petindvajsetimi leti »skvarjena, razdejana, neverna«, je danes ena izmed vzornih držav. Pred 25 leti so framsoni upali, da bodo v nekaterih letih na Portugalskem popolnoma zatrli krščanstvo — celo tako nedolžen znak vere, kakor je zvonjenje, so prepovedali —, danes je Portugalska krščanska država, obenem pa država miru in blagostanja. In ni mogoče tajiti: ta sprememba se je začela v Fatimi, kjer so trije otroci sprejeli glas od zgoraj »pokora, zadoščevanje in da ti glas prevzel množice in narod in počasi spreobrnili ali premagal tudi sovražnike božje. Ves narod se je posvetil brezmadežnemu Marijinemu Sreču in za svojo nedvomno rešitev se zahvaljuje za Bogom Mariji.

Ali se ne bo zgodilo, da bo tudi naš narod po Mariji premagal notranji razdor in doživel zopet lepše dni?

g. vikarja, ki je te umetnine naročil. Res je že čas, da izgineta iz naših lepih cerkv mavec in papir, in postavljamo na oltar res samo umetnine, ki naj srca dvigajo in ljudi tudi umetnostno izobrazujejo. Včasih je težko, ker bi ljudje raje imeli pobarvane — živo pisane podobe, pa g. vikar Jože Rzman je pokazal, da je tudi podeželske cerkev odprta umetnosti in ljudje so jo — sprejeli in so je veseli. Prav je tako. Se drugi in drugje tako!

Pri tem se nam pa vzbuja vprašanje: kje so slovenski slikarji, ki bi bili naslikali res lepo sliko Srca Marijinega, ki bi verniki sedaj tako kupujejo? Ali ne bi mogel naš slikar naslikati kaj res lepega, da bi kak založnik dal na trg res odgovarjajoče slike! — V cerkve, v domove, v družine res samo lepo, umetnostno blago!

Razdeljevanje krompirja

Pokrajinski prehranjevalni zavod obvešča konzumente v Ljubljani, da si od ponedeljka, 24. maja, dalje lahko nabavijo po 4 kg krompirja na aprilske odrezke krompirjevih nakaznic pri naslednjih tržkah: Kmetijska družba, Jelačin, I. Delavsko konzumno društvo Vič, Gregor, Nickelsbacher, Smrkolj, Nabavljalna zadrga železničarjev, Šarbolj, Nabavljalna zadrga držav, uslužbencev, Ekonom, Bahovec, Lunder T., Rožna dolina.

KULTURNI OBZORNİK

Nova Grivčeva razprava iz starocerkvenoslovenske književnosti

Med Razpravami, ki jih je izdal filozofsko-filološki-historični razred naše Akademije, je med drugimi priobčil univ. prof. dr. Fr. Grivec novo razpravo iz področja starocerkvenoslovenske književnosti, namreč Clozov-Kopitarjev glagolit v slovenski književnosti in zgodovini (str. 341—408, oz. 1—70). S to razpravo je prof. Grivec znova potrdil zanimivo zvezo II. frisinskega spomenika s cirilometodjsko tradicijo v svitu naše književnosti ter z njo prinesel v slavistično znanost mnogo novih pomembnih dognanj. Najprej prof. Grivec podaja zgodovino tega v slovenski književnosti zgodovini že znanega glagolskega rokopisa, ki ga je izdal prvi Kopitar l. 1836 in ga krstil po tedanjem lastniku grofu Paridi Clozu v Tridentu, kjer se rokopis sedaj nahaja (Biblioteca Comunale di Trento). Zanimivo je zgodovina tega rokopisa, ki je bil dolga leta v lasti knezov Frankopanov, pa je po njihovi smrti prešel v roke tirolskih grofov. Tako bi ta rokopis prav za prav moral nositi ime Frankopanskih rokopis, ali pa po odkritelju Kopitarjev. Toda ker je od Kopitarja dalje znan kot Clozov, ga tudi Grivec tako imenuje. Grivec ne raziskuje celotnega rokopisa, ki je samo nekaj fragmentov nekoč ogromnega rokopisa (1024 strani), temveč samo ugotavlja starost te zbirke prevedenih govorov ter ga stavi v čas najstarejših starocerkvenoslovenskih knjig, določajoč njegovi predložitelj postane v času moravsko-panonskega delovanja sv. Cirila in Metoda. Nato pa se loti samo odlomka — izvirnega govora, ki je v teh rokopisih, ga priobči v prepisu in vestnem novem slovenskem prevodu, mu določi pisca in čas, po-

udari njegove zveze z začetki slovenske književnosti ter zvezo s slovensko zgodovino, zlasti s Koeljem. Prof. Grivec prinaša tako novo luč v to slavistično vprašanje, opirajoč se na bogoslovno in oblikovno (estetsko) merilo, kar vse so dotedani slavisti-filologi zanemarjali. Izsledki so nad vse zanimivi in jih v informacijo javnosti strueno v naslednje stavke:

Izvirni govor se posebno odlikuje po izvrstni govorniški uporabi svetopisemskih izrekov, po bistrosmernem izboru najznamenitših svetopisemskih besed in po dobro začetem svobodnem prevodu težkih svetopisemskih stavkov. Staroslov, pisec razodeva globoko poznavanje svetega pisma, bogoslovno bistroumnost, govorniško tankočutnost in umetniško nadarjenost. V tem se more meriti z najboljšimi srednjeveškimi latinskimi in grškimi pisatelji. Po teh odlikah spada ta govor k biserom srednjeveške književnosti ter daleč prekaša pisateljske zmoglosti in bogoslovno izobrazbo doslej znanih Cirilovih in Metodovih učencev. Hkrati pa se v govoru razodeva tako velika avtoritativna osebnost, da ga ni mogel sestaviti nobeden izmed Metodovih učencev. Govor namreč z veliko odločnostjo opominja kneze in velikaše, da morajo spoštovati božje zapovedi, dosledno po veri živeti in skrbeti, da bodo tudi njihovi podložniki po veri živel; zlasti ostro graja poganjske običaje glede družinskega življenja, razporeke in prešuštvo. Tako odločno je mogel govoriti le Metod kot nadškof; kateri koli njegov učenec bi mogel to govoriti le po naročilu in z vednostjo svojega škofa. Po vsebini in obliki spada govor v okvir panonske in moravske zgodovine. Tudi starinski jezik priča za panonski ali moravski izvor. Upravičeno sklepamo, da je to Metodov govor ali vsaj posreden zvezan z Metodom kot izraz njegovih misli, spominov in oblik.

Po glavni vsebini je ta govor zelo soroden drugemu frisinskemu spomeniku. Frisinski spomenik je namenjen vsemu ljudstvu kot opomin k skesanim spovedi in izpraševanje vesti; govor Clo-

zovega glagolita pa je opomin in izpraševanje vesti za kneze in velikaše. Vrh tega pa izvirni glagolski govor pojasnjuje Koeljevo dopisovanje z Rimom in priča, da je panonski knez v tej zadevi ravnal po strogem Metodovem ukaz. Starodavni staroslovenski spomenik je torej pomenljivo zvezan z začetki slovenskega pismenstva in z našo zgodovino 9. stoletja.

V zvezi s temi dognanji je v razpravi rešenih tudi nekoliko jezikoslovnih vprašanj. Pojasnjeni so nekateri redkejši staroslovenski izrazi, ki jih jezikoslovci doslej niso mogli razložiti.

Na koncu so dodani trije listi fotografskih posnetkov izvirnega staroslovenskega rokopisa. Akademija znanosti zasluži vse priznanje, da je omogočila izdajo tako pomembne znanstvene razprave in njeno vrednost dvignila še s tem, da je v današnjih težavnih razmerah oskrbela fotografske posnetke starodavnega staroslovenskega rokopisa, ki je že po prvi Kopitarjevi izdaji tesno povezan z našo znanostjo in zgodovino.

Po pomembnosti za našo književno in narodno zgodovino pa bo razprava zanimala tudi našo širšo javnost. Za naše ljudstvo ni brez pomena, da je tako zanimivo pojasnjen izvirni glagolski govor kot duhovna last sv. Metoda in da je krepil starodavni spis po sorodnosti z drugim frisinskim spomenikom tesno združen z začetki naše književnosti.

P. Hugolin Sattner: »Vnebovzetje Blažene Device Marije«

Vesako operno gledališče po velikih mestih si šteje v dolžnost, da priredi v sezoni poleg svojih rednih opernih predstav z vsem svojim aparatom, izvzema balet, vsaj po en koncert, kateremu dajo prireditelji in obiskovalci poseben poudarek. Vsaj enkrat na leto si sname operno člansko svoje maske in kostume ter stopi pred gledališke obiskovalce v svoji pravi podobi. Ti koncerti, ki so skoraj redno religiozne, oratorijskega značaja,

so tudi za razvajene poslušalce velik praznik, kaj šele za tiste, ki s plahim korakom stopajo v svet umetnosti. Spominjam se, s kako pobožnostjo smo se svoj čas na Dunaju stiskali ob takih prilikah kje v kotičku dijaškega parterja (za kaj boljšega nismo imeli denarja, pa tudi dobiti je bilo težko) in prisluškvali Beethovnovi »Missa solenne« ali njegovi deveti simfoniji, pa Mozartovemu ali Verdijevevemu »Requiemu« in Bachovim oratorijem ali maši v h-molu. Odlična dela pa tudi odlična izvedba se vtisne poslušalcu neizbrisno v spomin.

Podobni navseti so bili tudi ljubljanski Operi že dani; da do letos ni prišlo do tega, je bil največja ovira številčno šibko zaseden zbor, ki mora ob takih priležnostih nositi glavno težo. Hvalevredno je, da je operno vodstvo letos napravilo prvi korak v tej smeri in s tem prebilo led. Ta poskus naj ne ostane osamljen primer, iz njega naj se rodi tradicija! Če je hotelo operno vodstvo na tem nastopu dati na spored v prvi vrsti domače delo, potem je mogel edino Sattnerjev oratorij »Assumptio B. M. V.« pritegniti nase pozornost izvajalcev. Tako smo imeli priliko po precejšnjem razdobju slišati to največje Sattnerjevo delo na opernem odru in sicer v lepi izvedbi. Ves izvajalni aparat je bil vzet iz Opere: orkester, solisti (Heybalova, Golobova, Lipušček, Dojčar in Lupaš), zbor, ki je bil pomnožen na 50 članov, dirigent (Nefat), zborovodja (Simonič) in inscenator, ki je oder okusno in smiselno opremil.

Sattnerjeve glasbe ne mislim vrednotiti in razlajevati, saj je večini poslušalcev znana. Gotovo je, da se je lotil svojega dela z vso resnostjo in z umetniško silo, ki mu je ni mogoče tajiti. — V glasbenem izrazu je dobro zadel vsebino Opekov pesnitve; z razmeroma preprosti sredstvi zna dosežati učinke, ki bi jih drugi z uporabo veliko večjih umetnih komaj dosegel. Ravno s svojo nenarejeno preprostostjo in iskrenim doživetjem zna zajeti poslušalca. Gotovo so nekatera mesta njegove glasbe v teku do-

Drobne novice

Koledar

Četrtek, 27. velikega travna: Boda Castilji-
vi, spoznavalec in cerkveni učenik; Jan. I., pa-
pež in mučenec; Vojslava, devica.

Petek, 28. velikega travna: Avguštin, škof;
Viljem, opat; Senator, škof; Priam, mučenec.

Zgodovinski paberki

27. velikega travna:

s. 927. je umrl bolgarski car Simeon. Bolgarska država, ki je nastala v zadnji četrtini sedmega stoletja, se je začela jačiti in širiti v začetku 9. stol. Krum (803—814), najmočnejši bolgarski kán te dobe, je razširil bolgarsko oblast preko današnje Vlaske na južno Ogrsko ter si osvojil tudi vzhodni del današnje Srbije. Tako je postal sosed Frankov; največ se je vojskoval z Bizantinci ter celo dvakrat oblegal Carigrad. Od njegovih naslednikov je Boris sprejel krščanstvo. Leta 889. je odšel Boris v samostan, po kratkotrajni vladati starejšega sina Vladimirja je zavladal mlajši Simeon, največji vladar srednjeveške Bolgarije (893—927). Njegovo vladavino smemo smatrati po vsej pravici za zlato dobo bolgarske države bodisi v političnem ali kulturnem oziru. Simeon je hotel uničiti bizantinsko državo, zavzel Carigrad ter sam zavladata kot naslednik vzhodnorimskih cesarjev. Simeon si je osvojil večidel države, le Carigrad kljub ponovnemu obleganju ni mogel zavzeti. Po bitki ob Anhialu leta 917. se je oklical za carja Bolgarov in Grkov. Simeon je skrbel navzlic dolgotrajnim vojniam tudi za kulturni dvig in notranji razvoj svoje države. — Po Simeonovi smrti je zavladal njegov mlajši sin Peter (927—969), za čigar vlade je država naglo propadala, dokler je ni leta 971. cesar Tzimisbes spremenil v bizantinsko provinco.

L. 1821. je umrl v Bistrici v Gornjem Rožu tkalec in pesnik Miha Andreas. V Podgorju, kjer se je izpopolnjeval v svoji obrti, se je navadil čitati, svoje znanje je kasneje dopolnil, tako da je obvladal slovenski in nemški literarni jezik. Pod vplivom cerkvenega petja in resnega čtiva je začel zlagati slovenske posvetne in nabožne pesmi ter jim zložil tudi naprave. Najstarejši ohranjeni tekst je iz leta 1793., najbrž pa je začel že prej prirejati pesmi in jih s pomočjo petja širiti med narod. Ohranjene pesmi kažejo moza resnih nazorov.

»DOLINA MOLKA«

naš novi podlistek, bomo začeli objavljati s 1. junijem t. l. »Dolina molka« je krasno delo kanadskega pisatelja Curwooda, mojstra v opisovanju lepote kanadskih pragozdov, iz katerih poganja čudovito življenje Curwoodovih junakov in se zopet preliva v skladje z božjo naravo.

— Sošolce + župnika Jožefa Oražma opozarjamo, da opravijo vsak po tri sv. maše za pokoj njegove duše. — J.

— Matija Tome: Missa Immaculati Cordis Mariae je izšla v založbi škof. ordinariata v Ljubljani, kjer se dobi partitura po 40 lir.

— Predavanje o Dunaju v Nemški akademiji. V okvirju predavanj Nemške akademije v Ljub-

»NAŠA KNJIGA«, LETO IV., ZV. 3

Izšel je

roman sodobnega srbskega pisatelja, avtorja Pokošnega polja

BRANIMIRA ČOSIČA

Dva svetova

(predgovor Milan V. Bogdanovič)

Prevedel profesor Franc Jesenovec
Opremil arch. V. Gajšek — 336 strani

ZALOŽBA »NAŠA KNJIGA«

LJUDSKA KNJIGARNA V LJUBLJANI

Pred škofijo 5 — Miklošičeva cesta 5

NK

setletij zbledela; zlasti nekateri zbori, posebej ti-
sti, ki so grajeni po vzoru krajših cerkvenih
pesmi in ne dopuščajo širšega razmaha, v tako
velikem okviru bolj razdrobijo celoto, kot jo pa
idejno družijo; a takih mest ni veliko; v sploš-
nem moramo reči, da je Sattner s tem oratori-
jem svoje poslanstvo izpolnil in zamašil veliko
vrzel v naši glasbeni literaturi.

Izvajalci so se potrudili, da so delo čim do-
stojneje predstavili. Poleg solistov je bil zlasti
zbor izvrstno nastudiran. V tej zasedbi bi mogel
izvajati tudi težje stvari. Pa tudi orkester je svo-
jo nalogo pod Neffatovim vodstvom dobro rešil.
Da ni dosegel ta nastop še večjega zunanjega
učinka, je vzrok pičel odziv občinstva, od kate-
rega bi domače delo zaslužilo več pozornosti, pa
tudi opek okvir, v katerem se je vsa prireditel-
vršila: mislim namreč na dejstvo, da nam orato-
rijalne izvedbe vzbujajo predstavno prostora in iz-
vajalnega aparata kar najširših dimenzij (tak-
herem v sporedu k prvim trem izvedbam »Vne-
bovzelj« v l. 1912, da nastopi preko 300 so-
deležnikov). Vendar smo v tem primeru radi pogre-
žali monumentalnosti, ki jo je nadomestila intima-
na domačnost. Opernemu vodstvu kakor tudi
vsem izvajalcem smo za to prireditev iz srca hval-
ležni; občinstvu, ki sicer prerodko sliši naše do-
mače umetnine, pa obisk naslednjih izvedb naj-
topleje priporočamo.

Tomčeva maša v čast brezmadežnemu Srcu Marijinemu

M. Tome: Missa Immaculati Cordis Mariae,
quatuor vocibus inaequalibus comitante organo
concinenda auctore... Labaci 1943-XXI. — Illu-
strissimo atque Excellentissimo Domino Episcopo
Dri. Gregorio Rožman anno sexagesimo vitae
eius dignitatis, honoris, pietatis causa sacrum. —
Approbata ab Ordinariato episcopali Labacensi die

Ijani je govoril v torek, 25. t. m. prof. Manuani.
Uvodoma je naznačil zgodovinski razvoj mesta ob
Donavi, ki je bil spodbujal rumska vojska postoj-
anka Vindobona, kjer je umrl Mark Antonij in
ki je dala ime tako Wenu, kakor češkemu Viednu.
Pozneje je ta teritorij prišel pod slovaneko oblast.
Pozneje so imeli mesto v oblasti še Madžari, ki so
mu dali ime Beč potem nemški Babenberžani, ki
so prenesli stolico iz Klosterneuburga in postavili
temelje cerkvi sv. Stefana, razvelo se je mesto
pod Otokarjem Premyslom ter pozneje pod Habs-
buržani, ki so mu dali ves cesarski sijaj. Po tem
zgodovinskem uvodu je s sklopičnimi slikami po-
peljal poslušalce na Dunaj in pokazal znamenito-
sti stavb in zgodovinskih dogodkov, ki predstav-
ljajo zgodovino tega veličastnega mesta. Predava-
telju so bili prisotni hvaležni za lepo podučno
predavanje, ki so se ga udeležili tudi predstavi-
niki oblasti in kulturnih društev.

Iz dela in življenja - od tu in tam

Iz Gorizije

Novi pokrajinski tajnik. Poročali smo, da je
bil naš pokrajinski tajnik g. L. Malino poklican
v direktorij fašistične stranke v Rimu. Zato je
zapustil svoje dosedanje mesto in odšel k vrhov-
nemu vodstvu, ki posluje v Rimu. Za njegovega
naslednika je bil imenovan dr. Ant. E'Este, ki
je po rodu iz Triesteja.

Nove orgle. Prijazna gorska vas Rutte di
Gracova, ki leži visoko gorj pod Gradico, je v
sredo, 15. maja praznovala pomembno cerkveno
svečanost. Ta dan so v skromni župni cerkvi, ki
ima zanimivo zgodovino, saj se prištevata med naj-
starejše cerkve v naših tolimskih hribih, prvič
zapela nove orgle. Slavnostni cerkveni govor je
imel g. župnik Ivan Drašček iz Cobble. Kolavir-
al je orgle g. profesor Emil Komel iz Gorizije, ki
jih je strokovno preizkusil in ocenil. Izrazil se je
zelo pohvalno in laskavo o novem izdelku trdke
Valiček. Orgle imajo 8 registrov. Radi majhnega
prostora in nizkega stropa je bila postavitel
registrov in zgradnja omare precej težavna. Gosp.
Valiček je dokazal mnogo spretnosti in ustvaril
je solidno, lepo delo, ki mu je v čast. Posebno
zahvalo zasluži tudi g. župnik E. Bandelj, ki se
je za postavitev orgel najbolj zavzel in se ni pla-
šil truda in stroškov. Nove orgle so razveselile
vse župljane, ki so sedaj še toliko bolj ponosni
na svojo staro faro.

Z Gorenjskega

Dekleta iz vzhodne Tirolske na obisku na
Gorenjskem. Ko so bila minulega decembra
gorenjska dekleta na obisku v okrožju Lienz
na vzhodnem Tirolskem, so članice tamošnjih
mladinskih organizacij objavile, da bodo pri-
šle na obisk na Gorenjsko. Te dni so v resnici
prispele dekleta pod vodstvom državne mla-
dinske voditeljice na Gorenjsko. Doma so iz
Hubna, Kalsa, Lienza in Nussdorfa. Prisrčno
so bila sprejeta v Kranju. Popoldanske prire-
ditve pa so priredila dekleta nato v Predosljah
pri Kranju in v Loki, v krajevnih skupinah
Medvođe, Smlednik pa so nastopila z enodejanj-
kami z lutkovnim gledališčem in petjem tirol-
skih narodnih pesmi.

Tretje največje mesto na Koroškem so Je-
senice. »Völkischer Beobachter« poroča, da je
bil pred nedavnim uveden za župana na Jese-
nicah vodja krajevne skupine dr. Ernst Klein.
Pri tej slovesnosti sta bila navzoča deželni svet-
nik dr. Hlinteregger in okrožni vodja dr. Hoch-
steiner, kakor tudi zastopniki stranke, države
in vojske. Ob tej slovesnosti je bilo dano po-
ročilo o zadnjih dveh letih dela na Jesenicah.
Po razsulu Jugoslavije sta bili z odredbo šefa
civilne uprave združeni občini Jesenice in Ko-
roška Bela. Tako so Jesenice dobile 13.000 pre-
bivalcev in postale tretje največje mesto na
Koroškem. Kot krajevna skupina pa sploh prva
v pokrajini. Državna cesta v območju mesta je
bila razširjena, asfaltirana in kanalizirana. Sta-
ra šola je bila preurejena v sodišče, županstvo
je bilo prezidano in preurejeno. Ljudska šola
na Koroški Beli, ki je bila v surovem že prej
dograjena, je bila dozdana v enem letu in
sodobno opremljena. S prezidavo neke stare ob-
činske hiše so bili ustvarjeni posebni prostori
za mlekarino, ustanovljena je bila mestna knjiž-
nica, klavirna povečana, urejena nova stano-
vanja in shramba gasilskega orodja obnovlje-
na. Mesto ima sodobno urejena otroška vrtca.
Pred kratkim je bil likof na zgradbi okrožne
bolnišnice. Novo kinogledališče pa je bilo že
izročeno svojemu namenu. Železna industrija na
Jesenicah se je prilagodila potrebam vojske.
Obratno vodstvo je uredilo posebno delavnico

8. martij 1943. Sumptibus Ordinariatus ep. Laba-
censis. — Effigiem in fronte delineavit B. Kra-
mole. Scripsit et opulographo multiplicavit Rom.
Pahor.

Ta nova, škofu dr. Rožmanu posvečena in po
njem naročena maša, je po svoji veličastni mo-
gočnosti, široko razpleteni obsežnosti, brezhibni do-
zorelosti tako visokega posvetila po vsem vredna.
Zamišljena je v bistvu linearno, glasovi teko sa-
mостояjno, se love, po raznih kontrapunktnih
umetniških živahno prepletajo. Kar je pri tem Tom-
čevem delu tako prijetno, je to, da kontrapunkt
ni samo zaradi kontrapunkta; saj dasi je — in
kontrapunkt je to vedno — plod uma, je hkrati
tudi svetlo utripajočega čustvenega življenja —
kar mora glasba tudi vedno biti, pa čeprav bi
bila najbolj zapleten kontrapunkt. Kontrapunktno
samostojno so glasovi pogosto celo tam, kjer vsa
faktura na oči kaže homofonijo.

Maša pa zaradi tega enotnega značaja ni prav
nič enolična. Melodično-tehničnih, ritmičnih, ago-
gično-dinamičnih nasprotij je toliko, da poslušalec
razvoj sledi z vedno enakomerno, pogosto močno rastočo
napetostjo. Celotno najpreprostejša mesta: n. pr. uni-
soni v oktavih pri »miserere« (v gloriju) učinku-
jejo na vso moč dramatično — saj se iz njih ka-
kor iz svetopisemskih psalmov izvija pridušeni,
komaj še zaznavni klic človeštva: de profundis —
iz globočine... Prav tako te v »verit« ob spominu
na sodni dan, na plašno »vstajenje mrtvih« v krat-
kem blisku izpreletil Sodnikova napoved: »Taktat
bodo jakolaki vsi rodovi zemlje« (Mt 24, 30). Učini-
kovite so razne kontrapunktične oblike: fugate,
fugati, razpredene imitacije, ki imajo kar redno
zelo značilne motive in teme in se kar drama-
tično stopnjujejo. Tak je živ konci gloriole, ki se
iz bogatega razvoja stesni v krepko enoglasje; šir-
oko razpleteni konec »verit« s fugeto in navidezno
stesnitvijo; gibki »Christe« s svojo kar skoro pa-
storalno temo; enako bogato razviti »Pleni sunt

— Po torkovih nalivih. Nad Ljubljano in po
raznih predelih pokrajine so se v torek dopoldne
vrstili močnejši, kratkotrajni nalivi, ki so nana-
kali zemljo v veselje in zadovoljstvo vsakega po-
ljedela in vrtnarja. Nalivi so trajali vse dopol-
ne, popoldne pa se je začelo polagoma jasiti.
V torek je vsega padlo še 21,9 mm dežja, skup-
no s poprejšnjimi nočnimi nalivi pa 30,2 mm v
dveh dneh, kar pomeni precejšnjo množino vode
tako, da je bila zemlja namočena nad 25 cm. V
maju je meteorološki zavod zaznamoval doslej že
11 deževnih dni, ko je padlo skupno 95,5 mm dež-
ja. Torej je bil med vsemi deževnimi dnevi naj-
deževnejši in je padlo največ dežja. Po gorah je
zapadel sneg. Ozračje se je močno ohladilo ter je
bil dosežen jutranji temperaturni minimum v me-
stu +6,4 stopinje. V Trnovem na prostem celo
+4,9 stopinje Celzija. Jutranja temperatura je na-
sproti torkovi jutranji padla skoraj za 10 stopinj.
V torek pa je bil dosežen nizek maksimum, ko
je bilo popoldne največ +16,4 stopinje Celzija.
Barometer se je v sredo zjutraj dvignil na 760,6
milimetrov. V sredo zjutraj je na Barju in tudi
na Ljubljanskem polju valovila gosta megla.

— Pergamentni papir za senčnike je zopet
na zalogi pri M. Tičar, Ljubljana.

za vaje. Dom za vaje sedaj gradijo. Ze-
lezniški delavci imajo posebno obratno kuhin-
jo. Dobili so tri nove stanovanjske hiše, v
katere so se deloma že naselili. V lepi okolici
je bilo ustvarjeno posebno taborišče za politič-
no in poklicno izobrazbo.

S Spodnjega Štajerskega

Krajevna skupina »Stara Štajerska«. Pod
tem naslovom prinaša poseben članek torkov
mariborski tednik in omenja, da je malo Spod-
nještajercem ve, da je razen krajevnih skupin
štajerske domovinske zveze na Spodnjem Šta-
jerskem še ena krajevna skupina, ki se ime-
nuje Stara Štajerska. Sedež te skupine je v
Gradcu in je njen vodja dr. Helmut Carstani-
en. Ta krajevna skupina ima nalogo združevati
vse Spodnje Štajerce, ki so prebivali pred
1. aprilom 1941 v Spodnji Štajerski, a prebi-
vajo danes izven njenih meja, kjer koli v
državi. Prvotno je ta krajevna skupina združev-
vala le Spodnje Štajerce v območju štajerske
pokrajine. Šele kasneje pa je zajela prav vse
Spodnje Štajerce in jih organizirala. Sedaj pri-
hajajo prošnje za sprejem v štajersko domo-
vinsko zvezo od vseh Štajercem, raztresenih po
državi, naravnost v Grad, kjer jih v tej kra-
jevni skupini obravnavajo prav tako kakor
krajevne skupine drugod po Spodnjem Šta-
jerskem. V različna mesta v državi odhaja celo
posebna sprejemna komisija, ki potem poroča
v Gradec, kjer pade odločitev o sprejemu.
Članske izkaznice izdaja nato zvezno vodstvo
v Mariboru. V zvezi z delom te krajevne sku-
pine so pred nedavnim razdelili članske izkaz-
nice krajevne skupine Stara Štajerska novo
sprejetim članom, ki prebivajo v Monakovem.
Na tovariškem večeru, katerega se je udeležil
vodja SA brigade in monakovski župan Maks
Zankl, je ta izročil izkaznice in ob tej priliki
govoril 800 udeležencem tovariškega večera o
pomenu tega dogodka. Kakor na Sp. Štajerskem,
tako so tudi drugod po državi po posameznih
podjetjih bili prirejeni za Spodnještajerce je-
zikovni tečajji, ki jim omogočajo, da se čim
hitreje nauče jezika. Vse to je zasloga kra-
jevne skupine Stara Štajerska, ki skrbi za vse
raztresene Spodnještajerce.

Graški arheolog dr. Walter Schmid upoko-
jen. Izredni profesor za arheologijo na graški
univerzi dr. Walter Schmid, ki je znan raz-
iskovalec gradišč in keltskih grobišč na Šta-
jerskem in nekdanjem Kranjskem, je bil upo-
kojen, ker je dosegel starostno mejo. Upoko-
jitev stopa v veljavo ob koncu poletnega se-
mestra.

O zgodovini Spodnje Štajerske je predaval v
Gradcu vodja obmejne urada dr. Carstani-
en. Štajerskim dijakom in jih vabil, da naj gredo pomagat
štajerski domovinski zvezi na Spodnjem Šta-
jerskem.

Vinarska in sadjarska šola v Mariboru raz-
pisuje pogoje za novo šolsko leto, ki se bo za-
čelo 15. septembra. Kot važne predpogoje za
sprejem v šolo navaja oglaš šole, da morajo
biti učenci stari najmanj 15 let, da morajo biti
nemški državljani ali člani štajerske domovins-
ke zveze, morajo imeti že nekaj prakse v po-
ljedstvu ter morajo opraviti sprejemni izpit,
ki obravnava znanje jezika in ljudskošolsko
snov. Šolnina za vse leto znaša 40 mark, oskr-
bovalnina pa 35 mark na mesec.

Smrtna kosa. V Celju je umrl 71 letni upo-
kojeni železničar Anton Iršič. V Ptuj je umrl
podnadrednik v polku gorskih lovcev Henrik
Peer, ki se je boril tri leta na fronti.

ceeli et terrae v »Sanctus« s svojo krepko, v sre-
dini tako ljubko tudi pastoralno temo. Tenor bi
tu nastopil še veliko bolj učinkovito, če bi prva
dva takta pavziral in s temo začel šele v tretjem
taktu.

Prečudno nežna dela sta »Et incarnatus est«,
kjer nad tiho snujočim moškim zborom soprani in
alti predejo kot dih rahlo meglice: in ves tihi.
čudovito mirni, polhelvni »Benedictus«, kjer se
mahki sopranski solj razgovarja z enako nežnim
troglasnim ženskim zborom. To rahlo, kar boža-
joče nežnost ohrani tudi ves zbor, ko nastopi v
končni »Hosanna«.

Orgle izvečine teko čisto samostojno, tako da
lepoto skladbe v marsičem ožare, pozlate. Za gla-
sove je pa maša zelo naporna — nobena sloven-
ska maša doslej tako; od vseh glasov — celo od
altov in basov — zahteva nenavadne višine. Zbor,
ki jo hoče dobro zapeti, mora biti že kar tišč.

Mašo bo to nedeljo, 30. maja, pri veliki škof-
tovi maši pel stolni zbor — pomnožen z nekate-
rimi pevci z učiteljskega — ob slovesni posvetitvi
slovenskega naroda brezmadežnemu Marijinemu
Srcu.

Izšlo je znamenito delo poljske pisateljice Marije Rodziewiczówny

»H R A S T«

(originalni naslov je »Dewajtis«)

Knjigo dobite po vseh knjigarnah in trafikah v lepi opremi Janeza Trpina.

SPORED AKADEMIJE

ki jo prirede ljubljanske srednje šole in učite-
ljišča dne 30. maja ob 11. uri dopoldne v veliki
unionski dvorani pod pokroviteljstvom g. škofa
dr. Gregorija Rožmana.

- a) J. Pribošič (V. let. učit.): Andante soste-
nuto;
b) I. Massenet: Meditation iz opere Thais.
Orkester učiteljskega, gosli solo klasična
gimnazija;
c) A. Foerster: Ave Maria iz opere Gorenj-
ski slavček. Mešani zbor učiteljskega in
klasične gimnazije, orkester učiteljskega;
2. J. Pogačnik: Davorija Marijinih mladev.
Deklamacija, l. moška gimnazija;
3. Wieniawsky: Koncert v d-molu 1. stavek.
Gosli klasična gimnazija;
4. Govor. Klasična gimnazija;
5. a) A. Hribar: Srce Marijino;
b) Dr. Mihelič: O gospa moja! Moški zbor
gimnazij in učiteljskega;
6. Dr. R. Tominc: Ljubezen in resnica.
Deklamacija II. ženske gimnazije;
7. a) V. Vodopivec: Imakulata;
b) A. Foerster: Kraljica angelov. Ženeki zbor
učiteljskega, l. in II. ženske ter uršulinske
gimnazije in učiteljskega;
8. a) Gr. Rihar: Srce Marijino;
b) St. Premrl: Marija, dobrotno nam ohrani
dom in rodi Mešani zbor srednjih šol in
učiteljskega.

Orkester vodi prof. Fr. Stanič, petje prof.
St. Mihelič, oba na državnem učiteljskem.

Vstopnice so v predprodaji v trgovini Sfili-
goj ter 1 uro pred začetkom akademije pri
blagajni kina Union. — Cene od 12 lir navzdol
za skupine dijakov od 4 lire navzdol.

Iz Hrvaške

Sprejem nemškega generala pri Poglavniku.
Poglavnik NDH je te dni sprejel poveljnika nem-
ške feldkomandature v Zagrebu generala Kos-
sacha, kateri mu je ob tej priliki izročil ček na
160.000 kun. Ta znesek je čisti dobiček od dobro-
delnega koncerta, ki ga je pred časom priredila
v Zagrebu godba nemških oboroženih sil ter je
namenjen kot podpora za sirote padlih hrvaških
vojakov in železničarjev.

Pobožnost deveterih prvih petkov v Sarajevu.
Sarajevski župnik msgr. dr. Dragotin Celik,
je v svoji župniji organiziral pobožnost deveterih
prvih petkov. Pobožnost se vrši po vzoru toza-
rednih verskih prireditev v naši škofiji. Pred
vsakim petkom je v sarajevski katedrali cerkven
nagovor, nakar poljejo psalm »Usmili se Gospode,
litanije preev. Srca Jezusovega, tem pa sledi bla-
goslov. Pobožnosti se udeležuje veliko vernikov.
V tej župniji kaplanuje tudi naš rojak Peter Pri-
božič.

Akcija za povečanje dela. Hrvaške oblasti
so započele veliko akcijo, da bi vsi delovni sloji
povečali in okrepili svoje delo. To skušajo doseči
s stalnimi krilatimi in gosli, ki jih vsak dan
objavlja hrvaško časopisje, prikazujejo v kinih in
ki so nabite tudi po ulicah in vseh javnih loka-
lih. Tudi vse lokomotive v NDH imajo velike
bele napisne: »Pojčaj svoj rad, da skratiš rat!«

Graditev novih savskih nasipov pri Zagrebu.
Poročali smo že o velikih regulacijskih delih na
Savi, katere tok hočejo na področju NDH urediti
tako, da v bodoče Sava ne bo več mogla poplav-
ljati velikih površin obdelanega polja in s tem
povzročati vsako leto velike škode. Savsko strugo
urejajo od sedanje nemško-hrvaške meje dalje
proti Zagrebu in še niže od Zagreba. Tu so se-
daj pričeli graditi tudi velike zaščitne nasipe, ki
bodo visoki tri metre, na dnu bodo imeli širino
12 m, na vrhu pa 6 m.

Teden matere in otroka. Ženska veja ustaške
organizacije organizira v NDH proslavo tedna
matere in otroka, ki bo od 30. maja do 6. junija.
Pri proslavi bo po odredbi prosvetnega ministra
sodelovala tudi vsa šolska mladina. Materinske
proslave bodo po vseh šolah dne 3. junija. Naj-
prej bo služba božja, nato pa šolske prireditve
s priložnostnimi predavanji o materi in otroku.
Vsi profesorji in učitelji v NDH morajo ta teden
porabiti pri svojih predavanjih vsako priliko, da
mladini prikažejo vzvišen lik matere in njeno
brezmejno ljubezen, delo in skrb, s katero
jih obdaja, neguje in pripravlja za življenje.

Iz Srbije

Veliki narodni shodi. Po srbskih mestih in
vaseh se vrše še vedno nedeljo za nedeljo veliki
narodni sestanki in shodi, na katerih govore na-
vadno člani sedanje srbske vlade ali kake druge
odlične osebnosti. Prireditelji se trudijo, da bi
ti sestanki postali prava manifestacija srbske na-
rodne misli. Tak velik shod je bil v zadnjem
času v Kraljevu, kjer je množica mešanov in
okoličanov sprejela resolucijo, v kateri najostreje
obsoja protizakonito akcijo. Tudi v Leskovcu je
bilo slično zborovanje ter je na njem govoril ta-
mošnji okrožni načelnik. V svojem govoru je po-
udarjal, da je danes važna naloga, da Srbi sedaj
s svojega narodnega telesa odstranijo vse pri-
sade in ture ter ozdravijo obelela mesta in tako
zažive čisto narodno življenje.

Delo srbskega Rdečega križa v letu 1942.
V preteklem letu je bilo delovanje srbskega Rde-
čega križa v glavnem posvečeno podpiranju voj-
nih ujetnikov v posameznih državah. Oblasti so
šle organizaciji v toliki meri na roko, da je bila
s pomočjo nabranih sredstev odposlana ogrom-
na množina paketov. V samem Beogradu, kjer je
bilo delo Rdečega križa razdeljeno na dvanajst
podoborov, je bilo poslanih največ paketov. V
tem pogledu je bilo uspešno tudi delovanje Rde-
čega križa v Nišu. Jagodini in Valjevu. Vojni
ujetniki so zato lahko poleg paketov, ki so jih
pošiljali njihovi svoji, dobili še na desetisoče
paketov, ki jih je preskrbel sam Rdeči križ.

Premiera v srbskem gledališču. Dušan Mi-
šić je napisal nov orodski komad, ki je pred krat-
kim doživel premiero v beograjskem dramskem
gledališču. Kritika pa se o tem novem delu srbs-
kega pisatelja in dramatika ni izrazila preveč
ugodno.

Uradna cena za riže v Beogradu. Komisari-
jat za cene v Beogradu je določil ceno svežim
rižom po kakovosti od 25 do 50 dinarjev za 1 kg.

Nikolaj Kopernik je odrinil zemljo iz svetovnega središča

Ob 400 letnici njegove smrti

Sredi vojnega meteža smo obhajali 24. maja tega leta 400 letnico smrti velikega znanstvenika Nikolaja Kopernika. Sele na njegovi smrtni postelji l. 1453, so mu mogli izročiti prvi tiskani izvod njegovega poglavitnega dela: »O kroženju gibanju nebesnih teles«. — »De revolutionibus orbium coelestium«. Kopernik torej ni več doživel strastne borbe, ki ga je povzročila to njegovo delo. Niti prej niti pozneje ni bilo nobenega odkritja, ki bi bilo povzročilo tak učinek v našem svetovnem sestavu.

Kot sin iz Slezije prišel oče Kopernika in iz Torunja izhajajoče matere Barbara Watenrode se je Nikolaj Kopernik kot Poljak rodil v Torunju dne 11. februarja leta 1473. Po solanju v Torunju se je nadalje izobraževal v Krakovu kjer je študiral jezike, matematiko in zvezdoslovje. Jeseni l. 1496 je odšel na univerzo v Bologno, kjer je l. 1499 postal »magister artium«. Tu je kot prvo »zvezdoslovno delo« opazoval lunin mrk. Spomladi leta 1500 je prišel v Rim, kjer je učenim poslušalcem predaval o matematiki in zvezdoslovju. Nato je l. 1501 za dve leti odšel v Padovo, kjer je študiral še medicino in je v maju l. 1503 postal v Ferrari doktor kanoničnega prava. Nato je odšel iz Italije in je nadaljnjih 40 let svojega življenja prebil v domovini. Tu

got znanstvena podoba to, kar je bil že pred 2000 leti učil Aristotel: Da je zemlja trda sredina vsega, da se nad njo boči zvezdnati obok, ki se liki velika kupola po enkrat na dan zavrti krog zemlje. Med to zvezdnato lupino in Zemljo so zvezde: Luna, Merkur, Venera, Mars, Jupiter in Saturn. To, iz filozofije prišlede pojmovanje, je Ptolomej spraval l. 200 po Kr. v znanstven sestav, ki je omogočal lege planetov.

Kopernik pa je pokazal, da postane ta jako kompliciran sestav na mah preprost, če mirujoče

središče ni Zemlja, ampak Sonce

Krog Sonca, kot izvora življenja, krožijo Merkur, Venera, Zemlja in krog Zemlje Luna, Mars, Jupiter in Saturn, vsi ti planeti, ki so bili takrat zvezdoslovcem znani. In učil je, da se ne vrti krog Zemlje kupola z ozvezdjem, ampak da se Zemlja suče mimo svojega premikanja krog Sonca, tudi krog svoje osi, tako

ZAPUŠČENI PARADIŽ NA FRANCOŠKI RIVIERI

V Marsellu, v maju. — V tej južni pokrajini koplje in dela kar armada močnih fantov organizacije Todt, francoskih delavcev, italijanskih vojakov, črnopolitih senegalskih zamorcev in rjavih Maročanov v rdečem fesu iz francoskih kolonijskih čet skupaj z majhnimi, ko limone rumenimi Indokitajci. S krampi in motikami grebejo po zemlji, zidajo močnejše nasipe ob morski obali, gradijo bunkerje po oljčnih gajih in narejajo palisade po cestah. Vse to se dogaja v mislih na to, da bi čim bolj otežili kak obisk neljubih gostov. To so priprave, ki so že zdaj takšne, da se je že po suhem težko približati Sredozemskemu morju. Na slehernem križpotju stojijo italijanski vojaški stražniki in pregledavajo listine ljudi.

Francosko prebivalstvo, ki mu italijanski stražarji z rokami v belih rokavicah z visokega podstavka kažejo smer dovoljene poti, sestoji iz domačinov in tistih priseljencev, ki se samo po sončnikih zoper sonce razlikujejo od prejšnjih prebivalcev pisanih obalnih vasi. Pravi tuji, ki so se včasih spomladi vozili ob obali v lastnih vozovih in svetlih omnibusih, so zdaj izginili. Na tisoče in tisoče podeželskih hiš spij zdaj za zaprtimi okni sredi prostranih, cvetočih in podivjanih vrtov. Poslopja kazin in zabavišč, ki jih je vsebovala sleherni ribiška vas, so spremenjena v vojaške domove ali pa so zaprta. To opravljajo italijanski vojaški prav tako dobrodušno kakor poganjajo svoje konje in mule skozi skalnate soteske, ki vodijo k morju. Francozi se vsak dan znova čudijo tej tako pristni dobri volji vojakov.

Včasih je slišati streljanje, včasih hrumijo letala nad skalnatim obrežnim pogorjem. A ta

da se dozdeva, ko da bi se zvezde na nebu po enkrat na dan zasukale krog Zemlje.

A sele potem, ko je Kopernik dal trdno matematično podlago temu svojemu dogmuanju in je omajal 2000 letno podstavo nauka, da je Zemlja središče vesolja, je utrdil svojo veliko novo zamisel, ki je postal po njej nesmrten. Najprej je to opisal v svojem delu »Commentariolus« (Zasnova). Več desetletij je to zasnovo dopolnjeval in predelaval. Kopernik se je dobro zavedal, kakšnega pomena je njegova zamisel za ves svet in zato se je skoraj bal, da bi jo dal v javnost. Okleval je do leta 1542, ko je na prigovarjanje svojih prijateljev dal dovoljenje za tisk svojega poglavitnega dela.

Dandanes si je kar težko misliti, kako je Kopernikovo delo vplivalo na tedanji svet. Ni samo povzročilo preklucijo v astronomiji ampak vplivalo v vsa območja duhovnosti, pomenilo je popoln preobrat v občutenju sveta in v duševnem nastrojenju človeštva. Vse se je začelo upirati novemu sistemu, celo cerkveni krogi vseh verstev so ga pobijali. Borba je zadobila dramatične oblike in kot trtvi sta padla v kasnejših letih Giordano Bruno in Galileo Galilei, ki sta vse svoje sile posvetila Kopernikovemu nauku, da je Sonce — in ne Zemlja — središče sveta.

ke motnje so prav tako izredne, kot so izredni avtomobili na teh cestah, kjer so se včasih kar gnetle pisane množice zabave željnih tučev. Navadno ničesar ne moti grobne tišine te riviere, ki je zavarovana z bodičasto žico. Celo v St. Tropezu, St. Maksimu in St. Rafaelu, kjer se je bil nekoč izkral Napoleon, prišedši iz Egipta, ni skoraj nikoli videti kakšnega gosta. Velike hotelske škatle kar zdehajo od dolgega časa in slavnostna stopnišča palač, ki se njih vrtni v terasah bližajo morju, so vsa prerasila s travo.

Skoraj nič holje ko tu, ni na obali, ki vodi čez Antibes v Nico. Neskončno obzidje bajnih vrtov je vse pokrito z vrtnicami in v velikih kelihom sličnih vazah se blestijo rdeče geranije. A žive duše ni v parkih, na belih, širokih potih, posutih z belim peskom.

Zakaj konec paradiža?

Pa ni samo vojna vzrok, da se je ta paradiž zlatega razkošja spremenil v zapuščene vrtove. Bolj jasno ko v velikih mestih ti po kaže senca, ki je padla v jarki svetlobi Sredozemskega morja na razvaline sijajne preteklosti, da je razpadel stari evropski svet. Tu v Cannesu se je shajalo vse, karkoli je razpolagalo z velikimi vsotami denarja in sijajnim imenom, in to so bili ruski knezi, angleška visoka družba, ogrski magnati in mesni kralji iz Čikaga. Spricho pristnih kraljev in vojvodov je bil le pritlikavec časnarski kralj in tvorničar dišav Coty, ki je imel na svojih tukajšnjih posestvih in v svojih pariških palačah zmeraj po tri Rolls-Royce avtomobile, pripravljene za svoje goste. Doba razcveta po prvi svetovni vojni, pa zmeraj številnejši obiski ameriških milijonarjev in redno prihajanje Duca of Windsorskega, nekoč princa Waleskega in za nekaj časa kralja angleškega — kje je že vse to Skupina korakajočih mladih fantov v rumenih škornjih in zelenih srnjacih francoske delovne službe zavzema pojoč vso obalo in priča, da je novi čas prodril tudi do Nice. To, kar je še ostalo od večerajšnjega in predvečrajšnjega dne tiči že zdavnaj v ozadju.

(Neues Wiener Tagblatt.)

Morda še ne veš...

...da so si med veliko revolucijo v Franciji dale mnoge ženske napraviti svoje lasulje iz las umorjenih gospodov iz družin visokih plemičev?

...da je petelinji boj v Maroku najbolj priljubljena ljudska zabava?

...da so pri človeku na rami kosti takoj pod kožo?

...da človek zardi samo zato, ker se pod kožo spreminja količina krvi zaradi razširjenja ali zožanja krvnih žilic?

...da imajo v Tibetu en sam tiskan list, ki ga idajajo v neki koči na višini 4500 m v vasi Kilang in ga od tod razpošiljajo po vsej deželi v samotije in samostane?

OTROŠKI KOTICEK

Lea Fatur

Roža in Kopriva

(Pripovedka)

Zivel so zelo srečno v Strmigradu in Roža je bila vesela, da je govorila in se jokala kakor drugi ljudje. Imela je veliko otrok in dočakala vnučke.

Tam, kjer je šel sod s hudobno mačeho v Savo, ni klila nobena bil iz zemlje. Ta pusti kos v zelenju je dobil ime: »Mačehina pot«.

Ob Savinem bregu, ob Mačehini poti, je začela rasti smreka. Rastla je tako naglo,

tako visoko, da je kazalo, da bo dosegla grad. Vila Bela je sporočila Tihomilu: »Poskakaj smreko!«

Sekali so jo štirje drvarji. Smreka se je ovijala, se branila in stokala kakor človek v smrtni uri. Vendar so jo zmogli, sežgali v kose, jih položili drugega vrh drugega in zažgali. In še ta pepel so vrgli v Savo.

KONEC

Uspehi invalidov v športu

Poročali smo že, da so uvedli Nemci posebno športno odlikovanje za vojne invalide, ki so tudi v bodoče ostali v vrstah aktivnih športnikov. Predpisali so posebne temke, ki zahtevajo vsestransko uspešnost ter podelili onim, ki so izpite prestali z uspehom, posebne znake ali točnejše povedano odlikovanja. Doslej so podelili 800 takih odlikovanj. Zanimivo pa je brati kakšne uspehe so dosegli invalidi s težjimi ali lažjimi poškodbami.

Na prvem mestu beremo ime nekega plavalca, ki ima amputirano bedro in je preplaval 100 m v 1 min. 21,8 sek, kar pomeni prav dobro znamko tudi za zdravega športnika. Dalje čitamo o nekem oslepelem športniku, da je preplaval 300 m v 6 min 10 sek, o nekem s samo eno nogo pa, da je preplaval isto progo v 4:58 min. Kaj zmorejo ljudje, ki so prežeti s športno voljo, vidimo tudi v uspehih, doseženih v lahki atletiki. Pri hitri hoji na 10 km z oprtnikom 7,5 kg težkim, je dosegel neki pešec z eno samo nogo čas 1 ura 29 min. To se pravi hitrost vojaške hoje z eno samo nogo!

Tekmujejo na tudi v posebnih panogah telesne vzgoje, ki so jih uvedli za invalide. Tako skakače po eni nogi na 50 m, pri čemer so dosegli doslej najboljši čas 8,8 sek. na 100 m pa 16,2 sek. Skakanje v višino je n. pr. pokazalo, da je možno skočiti z eno samo nogo 1,25 m visoko. To so torej prave izkušnje z invalidi, ki dokazujejo nenavadno športno navdušenje, pa tudi razmeroma nepričakovano telesno zmogljivost.

Se dve nedelji bodo igrali v B-razredu italijanskega nogometnega prvenstva. Po nedeljskem obroku vodita Modena in Brescia z 41 točkami. Podrobni izidi so bili: Udinese : Cremonese 2:2, Siena : Savona 5:0, Fanfulla : Pisa 5:2, Mater : Pro Patria 3:2, Padova : Novara 1:1, Alessandria : Spezia 1:0, Anconitana : Modena 1:0, Brescia : Napoli 1:0.

Nikola Kopernik

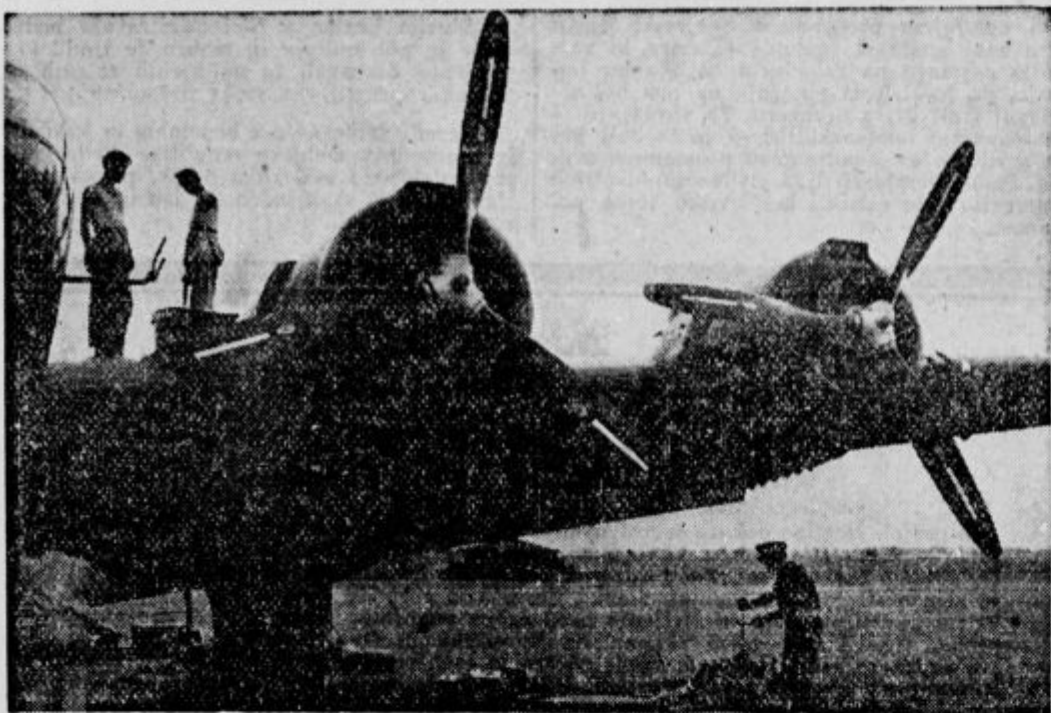

se je nadalje bavil z matematičnimi zvezdoslovnimi vprašanji in se je hkrati udeleževal kot upravni uradnik in risar zemljevidov. Od l. 1511 dalje je bil sedem let kancler stolnega kapitlja v Frauenburgu in nato je bil štiri leta deželni prošt v Allensteinu. Leta 1509 je dal v Krakovu tiskati svoj prevod grških pisem Teofilaktusa in l. 1517 je spisal svoj slaven spis o novih, kjer je skušal pojasniti bistvo in pomen denarja.

Kot zdravnik je bil doktor Nikolaj tako znan svojim sodobnikom, da so vsi zmotno mislili, da je postal v Italiji doktor zdravilstva in in ga niso poznali toliko kot matematičar ali raziskovalec zvezd in vendar je res, da je

največji del svojega življenja posvetil astronomiji.

Proučeval je stališče Sonca spricho Zemlje in zvezd stalnic, da bi tako dognal, kako se planeti gibljejo. V tistih časih je prevladovalo

Italijanski štirimotorni pripravlja za polet

Drobna ljubljanska kronika

Ljubljanski duhovniki, ki niso službeno zaposleni, se danes ob 10.30 pridružijo moški k pobožnosti sv. križevca pota in branjskega cerkvi. Prošeni ate, da sodelujete pri molitvi in petju, da boste dali mozem poguma za lepo, zgradno molitev. Molili bomo sv. križev pot sv. Leonarda Portomariškega.

O Simon, sprejmi križ! Ta kile velja tebi, mož, oče! Ali si že kdaj mislil na to, da bi prevzel vlogo Simona na križevem potu? Vse dobro mislače može iz Ljubljane bi rad danes ob 10.30 videli Zvezdar pod križem na kraljevi poti. V franciskanski cerkvi bo namreč pobožnost sv. križevca pota predvsem za može in očete, Morda se boš lahko odrgal za pol ure iz svojega urada, mogoče tisti čas ne bo ravno toliko posla v trgovini in te bo lahko kdo nadomestil. Morda greš ravno po cesti in nimata tako mojrsko obvlada. V ponedeljek, 31. vij v cerkev k pobožnosti. Znano je, da može skoraj ne poznajo lepe pobožnosti do može škornj, vendar može za nekaj zagrabilo, takrat gre. V spokornem tednu se gotovo spodobi, da tudi može stopijo na Gospodovo pot.

Za ponovitev Tomčeve kantate »Križev pot« se vršijo skušnje v Matični Hubadovi dvorani. Te se vrše ob spremljevanju orgel, za katerimi sedi naš prvi mojster msgr. Stanko Premrl. Za skušnje v domači dvorani katejo, da bo delo se spremljevanje orgel napravilo izredno veličasten vtis. Tem večji bo vtis, ko bodo donele velike orgle v ljubljanski stolnici, to bo v sredo, 2. junija, ob 7 zvečer. Pri izvedbi bosta sodelovala solista altistka Franja Golobova in basist Julij Betetto. Moške, može in ženske zbere bo pet pevski zbor glasbene Matice. Vodstvo koncerta je v rokah ravnatelja Mirka Polića. — Predprodaja v knjigarni Glasbene Matice.

Mestni filazik zaradi snajenja prostorov v petek, 28. in v soboto, 29. t. m., ne bo uradoval ter bo posloval samo v najnujnejših primerih.

Mestni socialno-politični urad zaradi širjenja prostorov ne bo posloval v petek, 28. in v soboto, 29. t. m., razen v zelo nujnih primerih.

S XV. simfoničnim koncertom letošnja sezona sta povezan dve imeni, ki sta zelo važna činitelja v naši glasbeni kulturi, v naši reproduktivni glasbeni umetnosti. To sta dirigent Niko Štrifof in pianist Anton

Trost. Pred več kot 30 leti sta bila oba nadarjenjša groznica glasbene šole naše Glasbene Matice, oba njena najodličnejša absolventa, ki sta nadaljevala svoj študij pozneje v inozemstvu ter se močno uveljavila: prvi kot dirigent, drugi kot pianist-koncertant. Ze takrat sta nastopala skupno na Matičnih produkcijah, sedaj ju srečamo zopet skupno na koncertnem odru. Štrifofa pri pultu, Trosta pa pri klavirju, katerega tako mojrsko obvlada. V ponedeljek, 31. t. m., bosta izvajala s sodelovanjem simfoničnega orkestra znameniti klavirski koncert v b-molu op. 23, ki ga je napisal P. I. Čajkovski. O delu samem bomo spregovorili v prihodnjih dneh. Poleg Čajkovskega je na sporedu še Novakova Slovaška suita in prvič bo izvajana v ljubljani Zandonajeva Trentinska rapsodija. Koncert bo v ponedeljek, 31. t. m., ob pol 7 zvečer v veliki uniojski dvorani. Predprodaja v knjigarni Glasbene Matice.

Paul Claudelovo »Marljivo oznanjenje«, slovesna drama v 4 dejanjih z uvodno igro, ki jo te dni izvajajo v Franciskanskem gledališču, privlača vedno več obiskovalcev. To slovit, največje katoliško dramatsko delo je ko nalašč izbrano za današnji zhegan čas. Kaže nam pot k Bogu, k poslušnosti do Cerkev, k prenovitvi domovine in k rešitvi družine. Nocoj ob 18.45 bo spet na sporedu. Prosimo, da si oskrbite vstupnice v predprodaji v trgovini A. Šiligoj, Franciskanska ulica 1.

Dijaki, dijakinje, ogledite si največje katoliško dramatsko delo Paul Claudelovo »Marljivo oznanjenje«, Vstopnice pri Šiligoji v Franciskanski ulici 1.

Nahajalnice zadruga šoleznikarjev Ljubljanske pokrajine vabi svoje člane na članski sestanek, ki bo v četrtek, dne 27. maja, ob 19.15 v špecerijski trgovini poslovalnice, Ljubljana gl. kol., na cesti Soske divizije 15. Na sestanku bo poročal upravni odbor o dela v poslovnem letu 1942.

Lepo uspeša Državna razstava v Oberanelovi galeriji na cesti Arlele Ree bo zaprta nepreklicno v nedeljo, 30. t. m., ob 13. Zato vabimo vse ljubitelje umetnosti, da si jo še ogledajo pred koncem. Odprta je vsak dan od 9-18.30.

Zanimive peroralske Janera in Jurija Subica. V izloženem oknu trgovine g. Antona Kosa je sedaj razstavljenih 11 ilustracij, originalnih ponatisov peroralskih velikih slikarjev Janera in Jurija Subica. So

to ilustracije pesmi Prešerna, Jenka, Levstika in Stritarja, ki so bile objavljene v dunajskem »Zvonu« okoli leta 1878. Ploščo, ki jo je ohranilo, tako da so možni sedaj izjemni ponatisi.

Posebniosti na Hlilskem trgu. Živilski trg v sredo je pokazal nekatere posebnosti in je vladalo primerno vrtenje. Promet je bil dokaj živahen. Ze v torek, prav tako v sredo je bilo na trgu več zabojev lepih pomaranč, ki so jih gospodinjice rade kupovale. Trg je bil dalje preskrbljen z uvoženo belo čebulo, s katero so se gospodinjice tudi dobro zalagale. Poleg čebule so branjevke prodajale tudi novo peso. Neka ženska pa je prodajala posebnost, ki je ljubljanski živilski trg doslej ni imel naprodaj. Dospela je na trg pošiljka tako imenovanih »finochie-jev, rastlina, ki ima vonj po jagnju. V Italiji je ta rastlina zelo priljubljena. Mladina jo zraščuje surovo, tako kakor jemo pri nas repo ali pa čebulo. Drugač pa jo napravljajo kot prikuho. Prodajalka te rastline je gospodinjina rače volje dajala navodila, kako je treba »finochie« pripravljati. Kuhati jih je treba v slani vodi, ko jih prej lepo očistimo. Nato se pripravijo skupno z nekaj paradižniki kot spinače. Trg je bil po dežju izredno bogato zalozen z glavnoto solato. Trgovčanke in Krakovianke so se lahko postavile a svojo solato. Poleg mehke »kraljeve majnika« je prišla na trg že lepa ajsterica. Tudi nekaj berivke je bilo še na trgu. Napradja pa je bilo dalje še mnogo druge zelenjave in vrtnine.

Prve češnje iz Gorizije v Ljubljani. — Nekemu ljubljanskemu trgovcu je že dni dopoldne pripeljal »avtoBUS iz Gorizije nekaj zabojev češenj, ki so nedvomno prve, kar jih je Ljubljana letos videla. Češnje so bile prve sladke in okusne, toda so bile že takoj prvo uro pokupljene inso ljudje čakali nanje kar v vrstah. Upati je, da bodo pozneje, ko bo češnje več na razpolago, tudi cenejše, zlasti ko pridejo na trg še domače češnje. To je z Orel in iz Bele krajine. To pa bo verjetno čelo čez kakih 14 dni.

Okopavanje krompirja. Dneve pred dežjem so poljedelci porabili, da so skrbno in lepo okopali krompir, ki ga je v okolici mestne občine ljubljanske posajenega zelo veliko, več kakor lanko leto. Krompir je sedaj že skoraj vse okopan in zadnji dež mu je dobrodošel. Zanimivo je bilo opazovati, kako so delavci mestne vrtnarije hitro okopali krompir, ki je vsajen na treh nivalah v Zvezdi. S posebnim plugom, izdelanim

za okopavine, so delavci ves krompir v enem dnevu osuli, delavke pa odstranile plevel. Tudi ta krompir zelo lepo raste, po mnogih naližah je poznala že koruza, ki jo bo treba tudi kmalu osuli.

Številna gostila v Ljubljani. Trenutno je v Ljubljani še veljavnih točno 350 gostilniških koncesij, vendar je število obstoječih gostiln za malenkost manjše, ker je sem in tja kaka gostilna začasno opuščena. V to število so vštete vse gostilne od najmanjših bifejev do velikih modernih restavracij. Torej pride v Ljubljani povprečno na vsakeh 250 prebivalcev po ena gostilna, kar je zelo dosti. Higienске razmere v ljubljanskih gostilnah so v splošnem dobre. Mestni obrtni oddelek izvaja sedaj kontrolo nad vsemi gostilnami. Na vsak način je gotovo, da se nove gostilniške koncesije v Ljubljani dalj časa ne bodo več izdajale.

Znamovitosti nepremičninskega trga. Ne premičninski trg je letos primerno živahen. Veliko je ponudb, pa tudi povpraševanje je zadnji čas postalo večje. Zemljiška knjiga je v zadnjih 10 dneh zaznamovala do 15 kupnih pogodb za celotno kuno vrednost nad 638.800 lir. V petih mesecih pa je bilo letos zaznamovanih nad 90 kupnih pogodb za vrednost do 10.000.000 lir. Med drugimi je mestna občina ljubljanska prodala Ivanjski Klanjškovi, posestnietci v Ljubljani, Pleteršnikova ulica 23, del parcele št. 10941 not in parcelo št. 1524, del k. o. Kapujske predmestje v skupni izmeri 144 kv. m. za 28.800 lir. Jevnikar Ivanka kor. Golob, posestnica v Ljubljani, Vodmatska cesta 6, je prodala Cirila Pirnatu, trgovcu v Ljubljani, Resljeva cesta 13, parcelo št. 191-15 njiva 70.000 kv. m. Spodnja Sloba, v izmeri 706 kv. m. za 70.000 lir. V k. o. Peterske predmestje I. del je bilo prodanih več zemljiških parcel po 60-80 kv. m. V k. o. Kapujske predmestje so splošno stavbne parcele od 200 do 250 kv. m.

Ponesrečenec v Ljubljani. Ključničarjeva večerka 2letna Marjanka Zdezarjeva je padla a postelje in si zlomila desno nogo. — Mestna onemogla 85 letna Marija Kastelečeva si je pri padcu zlomila desno nogo.

Polzvedovanja

V soboto dopoldne so iz Ljubljane usnjeno močro rakavice. Pošten najditelj naj jo odda proti nagradi upravi »Slovenec«.

Iz Ljubljane sem dne 25. maja zavlekel z nogavicami na poti od Poljanske-Zrinjskega česte, Natlačenave ulice, po Strleški. Hra-deckera osoti do Dolenske ceste. Poštenega

najditelja naprošam, da jih prinese v urado »Slovenec«.

Gledališče

Operi:

Četrtek, 27. maja, ob 18.: »Madame Butterfly«. Red. Četrtek.
Petek, 28. maja, ob 18.: »Vnebovzetje B. D. M. Oratorij. Red B.
Sobota, 29. maja, Zaprt.
Nedelja, 30. maja, ob 17.: »Vnebovzetje B. D. M. Oratorij. Izven. Cene od 20 lir navzdol.

Drami:

Četrtek, 27. maja, ob 18.: »Jorijeva hčla. Red A.
Petek, 28. maja, ob 15.: »V času obiskanja. Izven. Znižane cene od 15 lir navzdol.
Sobota, 29. maja, Zaprt.
Nedelja, 30. maja, ob 15.: »V času obiskanja. Izven. Znižane cene od 15 lir.
Ponedeljek, 31. maja, ob 16.: »Princeska in pastirček. Zaključena predstava za GILL.

Naznanila

FRANCISKANSKO GLEDALIŠČE

Četrtek, 27. maja, ob 18.45: Paul Claudel — »Oznanjenje Marlijno«. Petek, 28. maja, ob 18.45: Paul Claudel — »Oznanjenje Marlijno«. Sobota, 29. maja, Zaprt. Nedelja, 30. maja, ob 18.45: Paul Claudel — »Oznanjenje Marlijno«.

RADIO. Četrtek, 27. maja: 7.30 Pesmi in napetv — 9 Napoved časa, poročila v italijanskem — 12.30 Ploščo — 12.30 Poročila v slovenskem — 12.45 Napetv in romance — 13 Napoved časa, poročila v italijanskem — 13.10 Poročila vrhovnega poveljstva Oboroženih sil v slovenskem — 13.25 Prenos iz Nemčije — 14 Poročila v italijanskem — 14.10 Koncert radijskega orkestra vodi dirigent D. M. Siljanec, lahka glasba — 15 Poročila v slovenskem — 17.10 Napoved časa, poročila v italijanskem — 17.10 Vokalno-simfonični koncert — 19.30 Poročila v slovenskem — 19.45 Politični komentar v slovenskem — 20 Napoved časa, poročila v italijanskem — 20.30 Koncert, altistke Cloe Elmo in pianista Germana Arnaldia — 21.15 Plošče — 21.30 Simfonični koncert vodi dirigent Morelli — 22.20 Priljubljene pesmi vodi dirigent Zeme — 22.45 Poročila v italijanskem.

LEKARNE. Nočno službo imajo lekarnarji: mr. Sušnik, Marjin trg 5; mr. Den-Klanjšček, Cesta Arlele Ree št. 4, in mr. Bohinc ded., Cesta 29, oktobra 31.

ČASNA EGIPTOVSKEGA PODKRALJA

U. Mioni 39

»Zagotovi mi najprej nekaznivost, potem bom govoril.«
 »In mi boš natvezel odkritja, ki si si jih sam izmislil.«
 »Vse bom izročil v tvoje roke,« reče Etiopec zmagoslavno. Gotov je, da se bo Jožef vdal. Kako pa se prestraši, ko ta zaničljivo zakriči: »Nesrečnej! Ali hočeš svoje tovariše izdati?«
 »Nisem njihov tovariš,« ugovarja Šjibako. »Torej si zvodnik. Govoril kje jih najdem?«
 »Ali mi zagotoviš nekaznivost?«
 »Zvodniku tatov, izdajalcu? Nikoli!« krične Jožef.
 Etiopec se zavrta.
 »Ti zametuješ? Kesal se boš, pa bo prepozno,« reče in hoče oditi, toda Jožef zakriči grozeče:
 »Z obrazom na tla!«
 »Pusti me oditi,« ugovarja Etiopec poparjen. Spozna, da se zadeva obrača na slabo. Ni si tako zamišljal audience pri podkralju. Prepričan je bil, da mu Zafnpanca ne bo le obljubil nekaznivosti, marveč tudi mastno plačilo njegovo skrivnost, zdaj pa...
 »Imam pravico oditi,« ugovarja prepričan, da mu bo gotova mera nesramnosti pomagala.

»Odšel boš, ko mi poveš kraj, kjer so skrili.«
 »Nikoli ne bom povedal.«
 Jožef zaploska. Oba sužnja planeta v sobico.
 »Zvežita ga! naroči in pokaže Etiopeca. Ta vidi, da je vse izgubljeno. Neizrečeno je bil besen: hoče obraniti lastno prostost, zato se vrže na oba sužnja. Vnane se kratka borba. Sužnja sta bila orjaka, zato ga lahko uženeta in zvežeta.
 »Palice! zapove Jožef.
 Etiopec začne divje kričati:
 »Ne, ne! prosi.
 »Govorile!
 »Obljubi mi nekaznivost.«
 »Govori, potem se bo videlo. Ako si zares skesan...«
 »Sem. Obljubi,« muka jetnik.
 »Govori. Si eden od njih?«
 »Ne, sem pošten krčmar.«
 »Ali si vedel?«
 »Zdaj sem odkril.«
 »Kje so?«
 »Obljubi! Obljubi!« prosi zvodnik.
 Jožef je neizprosen. Ničesar ne obljubi. Etiopec, ki je mislil, da ima v svoji skrivnosti nezmotno sredstvo narekovati zahteve podkralju, je odklonil govoriti, zdaj je pa začela delovati palica, ki mu je končno odprla usta.
 Preklinjal je trenutek, ko se je odločil, da izda svoje stare tovariše, priznal je pa vse in se skušal postaviti v lepšo luč. Priznal je, da je spoznal v svoji hiši nekatere može in da je od njih mnogo kupoval.
 »Ukradeno blago...«

»Nisem vedel, da je ukradeno,« se brani. »Zvodnik torej...« reče Jožef s prezirom.
 »Ne, ne. Pošten krčmar!«
 Pred kako uro so prišli k njemu možje, od katerih je kupoval, in ga za božjo voljo prosili, da jim da stanovanje. On kot pošten krčmar jim ni mogel odreči stanovanja in ko jim je stregel, je odkril, da so imeli namen vdreti v palačo podkralja, ga okraati in umoriti.
 »Ali so govorili to vprico tebe?« vpraša Jožef neumno.
 »Da.«
 »Skoraj ne verjamem.«
 »Ne lažem. Vprico mene so govorili,« pravi Etiopec.
 »Nadaljuj!«
 Etiopec pripoveduje, da so govorili o enem svojih tovarišev, ki se je vtihotopil v hišo podkralja, da jim odpre vrata, in se boje, da jih je izdal. Gorje, ako je ta človek povedal, izgubljeni so.
 »Ali so tudi o tem vprico tebe govorili?« vpraša Jožef zamišljeno.
 »Bili so zelo razburjeni.«
 »Ali so ti zaupali? To se pravi, da si njihov zaveznik. In ti?«
 »Jaz sem se pa čutil dolžnega, da jih ovadim in prejmejo zasluženo kazen,« pravi ovaduh.
 »Ti si izdal svoje zločinske tovariše,« vzklikne Jožef z gnusom.
 »Ni res.«
 »Saj si prosil za nekaznivost.«
 »Zaradi poslov, ki sem jih imel z njimi, ne da bi bil vedel za zlobo. Oni me bodo očrnil, da bi sebe oprali; toda pri mojem Arsun-

slu, ki je največji in časti vredni med bogovi...«
 »Dostil Povedal boš glavnemu mojemu služabniku, kje je tvoja krčma.«
 »Sam jih bom pripeljal sem.«
 »Ali boš točno povedal. Ivojo trditev bomo pregledali in ako se bo izkazalo za resnico, kar si povedal, in da nisi njihov zvodnik, ne boš samo nekaznovan, marveč še nagradjen: dobil boš žito za dve leti; ako si pa eden njih, ti izdaja ne bo pomagala in boš z njimi kaznovan ali oproščen. Odstranite ga!«
 Sužnja sta odstranila Etiopeca, ki je kar pesnel, Jožef pa je odšel v svojo sobo.
 Eden sužnjev je prišel povedat, da noče dati Etiopec zahtevnega pojasnila: zato da Jožef povelje, da ga tepejo, dokler ne pove. Tajnik naj se poda s petdeset možmi v krčmo, da prime zločince.
 Suženji odide, da izvrši naročilo.
 Jožef ni dolgo čakal, ko je vstopil veliki dvorjanik.
 »Tu so.«
 »Kdo?« vpraša Jožef s presenečenjem.
 »Vsi.«
 »Vsi?«
 »Niso ga hoteli zapustiti. Tako so jokali; pripravljani so bili vse pustiti: vreče, osle in srebro za njegovo svobodo. Prosili so me, naj odvedem mesto njegove enega, dva, tri od njih, kolikor bi hotel, samo da pustim prostega mladčiča, katerega morajo zelo radi imeti: prosili so me, naj imam usmiljenje s starostjo njihovega očeta, ker bo umrl velike žalosti, ako se vrnejo brez najmlajšega brata. Res me je ganilo.«

„Slovenčeva“ športna posvetovalnica

»Na sonce — a ne preveč!« Pod tem naslovom ste čitali v »Slovencu« daljši članek, v katerem je tudi beseda o športnikih in o sončenju. Presenečeni ste bili, ko ste ugotovili, da opozarja pisec na neugodne posledice sončenja, in ko ste brali, da so »opajani atletki zmerom najslabši«, da sonce ni dobro za športnike ter da sonce slabi voljo. Doslej ste mislili, da spada nekako k športnem okusu, da je človek zagorel v obraz in da se rad sonči. Vprašujete, če sem jaz napisal omenjeni članek in če ne, kaj sodim o njem. Povem vam, da ga nisem napisal in da sem ga samo z zanimanjem prebral. Vsem pa se strinjam z izjavami neznanega pisca. Reči pa moram, da takšno gledanje na sončenje tudi pri nas ni novo; v »Knjigi o športu« (Mohorjeva družba, l. 1934.) beremo v poglavju, ki govori o koristih zračne kopeli in sončenja naslednje: »Dolgotrajno sončenje je nes pametno, ker zmanjša duševno in telesno sposobnost za delo. Kdor hoče imeti od sončenja zdravstvene koristi, sme biti na soncu samo toliko časa, dokler mu to prija.« V potrdilo navedenega omenjam, da smo se svoječasno pri velikih telovadnih tekmah radi gnetli pod dežniki, da bi se obvarovali sonca. Tudi o madžarskih plavalcih, ki so prihajali na mednarodne tekme v Ljubljano vemo, da so bili razmeroma bledikaste polti. Prav isto smo ugotovili tudi na olimpijskih igrah. Torej bo držalo, da pretirano sončenje ni za športnike, ki bi naj postavljali najboljše rezultate. Kljub temu pa želim poudariti — da ne bo nesporazuma — da spada zmerno sončenje k športnemu slogu življenja. To velja za veliko večino prijateljev narave, plavalnega športa in življenja pod vedrim nebom, ki se sončijo in se bodo sončili kolikor bo komu prišlo. So seveda tudi taki, ki radi malo »potrpijo«, da dobijo kaj bolj ožgano polt, toda le-ti ne bodo tekmovali, in koncem koncev je treba upoštevati, da smo ljudje tako zelo različni. Saj bi bilo dolgočasno, če bi bili vsi enako blede ali vsi enako zažareli (P. F.)

Konjske dirke. Kakšna je dolžina tekmovalnih prog pri konjskih dirkah? Najkrajša proga meri 900 m, med daljšimi pa velja ona na 7500 m za najdaljšo. Triletni konji tekmujejo navadno na 3200 m. Kakor vidite, imajo konji razmeroma lažje naloge od atletov ali smučarjev, ki tekmujejo tudi na petkrat daljše proge. (S. M.)

Udarjanje z nogo. Kaj pravijo nogometna pravila o udarjanju z nogo? Napad na nasprotnika z nogo seveda ni dovoljen. Pri tem je vseeno ali se ga brne z nogo ali pa se ga zadene z nogo na katerikoli del telesa. Udarce z nogo, ki so bili izvršeni namenoma, je treba smatrati za grdo surovost ter je treba igralca za tak prestop takoj izključiti. Ne smatra pa se za namerno udarjanje z nogo, če igralec v borbi za žogo nehoti zadene nasprotnika. (D. J.)

Nevarnost pri plavanju. Plavanje je zdrav šport, ker krepi notranje organe in mišice, ker pomeni zračno in vodno kopel itd. So pa gotovi primeri, pri katerih zdravniški odsvetujejo udeleževanje v plavalnem športu. To velja zlasti za ljudi, ki jih rad zagrabi krč v mrzli vodi, ki imajo bolno srce, uho in podobno. Če pride voda v notranjost ušesa, se rado zgodi, da plavalec zgubi čut za ravnotežje in se tako le s težavo obvlada na vodi. Odsvetujejo tudi plavanje s polnim želodcem kakor tudi kopanje po večji količini zaužitega alkohola. (L. U.)

Da bi bil bliže tebi...

Sobotni večer je in ura kaže devet. Zunaj dežuje in tako ne vem, kam naj bi se dal. Sicer bi lahko šel kamor koli — v Milano je vendar na desetih kilometrih odav, gledališč in kavarn. Toda vse to me dolgočasni. Sem namreč sam, kajti v Milanu ni Mariuccia; v nekem mestecu na deželi živi in samo nekaj sto kilometrov naju loči. Niti brati se mi ne ljubi. Sit sem že teh romanov; rajši se usedom za muziko in vzamem pero v roke; nekaj listov leži pred mano. Ali moram pisati Mariucci ali ne?

Veseli me, če se dokopljem do kakega stavka, ob katerem lahko razpredam misli. Na primer: »Da bi bil bliže tebi...« Ni slabo. In teh malo besed me spominjajo moje ljubezni.

Tisti večer sva bila z Mariuccio v parku. Bila je tema. Čutil sem samo njen rahli dih in videl belino njenih zob. Ljubil sem jo. Tudi ona me je ljubila. Toda njena ljubezen je bila — kako bi rekel — oprezna. Ni mi verjela, kajti v malem po-deželskem mestecu, kjer sva živela, je lahko vedela za vse moje zgodbe.

Sicer je vedela, da grem eleherni večer ob desetih spat. Kljub temu mi ni verjela. Ob večerih, ko ni mogla z doma, je preizkušala mojo vztrajnost z raznimi eksperimenti, n. pr.: moral sem se sprehajati pod njenim oknom ob urah, ki jih je ona določila; večeras ob 21.20, včasih ob 22.05, drugič spet ob 22.40 ali pa 22.35. Jaz pa, ki sem bil blazno zaljubljen, sem vesno in vztrajno trpel njene muke. A še vedno mi ni zaupala; da sem lažnik in nezvest, je ponavljala iz dneva v dan.

Večer je. Z Mariuccio sva bila v parku. Dejal sem ji: »Dve novici ti moram sporočiti: ena ni preveč vesela, druga pa toliko bolj. Uganite Obrnila

Koliko znaša ženski svetovni rekord v teku na 100 m? Čeprav je lahka atletika koncem koncev šport za moške, je vedarje presenetljivo, kako dobre uspehe lahko dosežejo tudi ženske, ki se sistematično urijo. To potrjuje svetovni rekord v teku na 100 m, ki znaša 11.5 sek., postavila pa ga je Helen Stephens (Amerika) l. 1936. Vsekakor izvrstna znanjka za ženski Evropski rekord v tej panogi je le za desetinko sekunde slabši, drži ga pa Poljakinja Walasiewicz. (Z. F.)

Ragnhilda Hvegerjeva. Prav v zadnjem času ste brali o slavni svetovni rekordarki v plavanju, da bo v letošnjem poletju gostovala na Madžarskem, in — da je sporočila svoji plavalni zvezi, da sploh ne bo več nastopala, pač pa bo dala športu

Težave z organizacijo dela in prehrane v Sovjetski Rusiji

Stockholm, 25. maja. 6. V notranjem žitljenju boljševiške Rusije so še vedno področja, kjer delo ne poteka tako, kakor to zahtevajo sedanji hudi časi. O ureditvi delovne službe piše uvodnik v moskovski »Pravdic« tole:

Kaže, da je mnogo postopajev in lahkomi-selnežev še vedno neorganiziranih in nediscipliniranih. Navzile strogim ukrepom, ki so bili izdani proti tistim, ki bi izostali od dela, so še vedno ljudje, ki kršijo zakonske določbe in si dovoljujejo delati škodo državi in njeni obrambi. Izdaja nad zakonom o delu je skrajno nevarna izdelovanju orožja, streliva, oprave in živil ter pridobivanju surovin. Tako je na primer v kuzbaškem rudniku še vedno mnogo ljudi, ki ne prihajajo na delo, vsakdo pa lahko ve, da takšno izostajanje dela pomeni znatno zmanjšanje pridobivanja premoga, tistega premoga, ki je za nas tako važen ko zrak.

»Pravda« potem poudarja, da v vojnem času takšnega stanja ni mogoče trpeti, ter nadaljuje: »Celo med voditelji so takšni, ki mislijo, da vojna sama lahko disciplinira delavce. To je največja zmota. V vojnem času je treba strogo izvajati postave. V neki tovarni je mnogo ljudi, ki izostajajo od dela in ki skušajo še vedno opravičevati izostanek z zaposlitvijo drugod. Po drugih krajih se skušajo izogniti delu,

da bi lahko skrbeli za svoje osebne žrgovske posle in špekulacijo. Takšnih izostankov ljudi, ki so krivi, da je izdelava tako hudo padla, naj voditelji in načelniki oddelkov ne skušajo opravičevati s tem, da je treba razlikovati med onimi delavci, ki neupravičeno izostajajo od dela, ter med tistimi, ki to store upravičeno.

S položajem prehrane v Sovjetski Rusiji pa se bavi londonski časopis »Times«, ki razglablja o stanju na vzhodnem bojišču ter poudarja, da je slabega položaja na tem bojišču v glavni meri kriva prehrana. To vprašanje — piše omenjeni londonski list — je še bolj pereče spričo težav z notranjimi prometnimi zvezami. Pomanjkanje živil za civilno prebivalstvo bi utegnilo zelo oslabilo boljševiško vojno povezanost.

Zahvala

Ko nam je nenadoma umrl naš preblagi

dr. Ivan Širko

smo prejeli številne dokaze sočustvovanja v teh, za nas prebridkih dneh. Zahvaljujemo se vsem in vsakemu, ki so mislili na nas z dobrimi deli in tolažbo besedo. Dolgujemo posebno zahvalo gosp. proštu Alfonzu Klemenčiču za veliko pozornost in uslužnost, gospodu sodniku Stanku Čerčiču in gospodu županu Ivanu Malešiču, ki sta poveljala delo in življenje predragega pokojnika ob njegovem preranem grobu, metliškim pevcem za ganljivi žalostinki, društvu mojstrov za priredbo svečanega spreveda in vsem udeležencem iz vseh slojev, ki so skromnega moža spremili na njegovi poslednji poti. Iskrena hvala vsem darovalcem vencev in cvetja, ki so prekrili njegovo krsto in posipali z njimi njegov grob!

Metlika, 22. maja 1943.

Pokojnikovi svoji.

se je k meni in tiho rekla: »No, poslušajmo.« S te-žavo sem spravljal iz sebe: »Družba, pri kateri sem v službi, me je prestavila v Milano. Odpotovati moram v teku enega meseca.« Ni se ganila, niti besedice ni rekla. Jaz sem dodal: »A preden grem, se bova poročila.« Se vedno se ni ganila.

Le iz njenega diha, ki je postal krajši, sem spoznal, da jo je presunilo. Potem mi je položila roko na ramo: »Prav, poročila se bova.«

Nisem vedel, kaj naj ji rečem. Gotovo sem ji povedal mnogo lepih besed, jo obkladal z drobnimi imeni, govoril o čudovitih načrtih, o majhni hišici samo za naju, daleč tam v Milanu, na kakšni majhni periferijski ulici. Nenadoma pa me je ona preklinjala in odločno rekla: »Poročila se bova, a šele čez eno leto. Ti boš ostal v Milanu eno leto. Potem boš imel pravico do enomesečnega dopusta, se boš vrnil domov in midva se bova poročila. Šele tedaj bom verjela v tvojo zvestobo in ljubezen.« Toda, Mariuccia, poslušaj...

Ni mi pomagalo: ne moje prošnje in ne moji prepričevalni govori. Vztrajala je pri svojem sklepu. Cisto mirno me je spremila na kolodvor, ni jokala, niti rekla ničesar. A vseeno je bila ginljiva. Ostala je na peronu, dokler se vlak ni izgubil med visokimi drevesi ob progi.

Cez nekaj ur sem prišel v Milano. Začel sem svoje novo življenje. Našel sem sobico v neki ulici pri Beneških vratih. Sam vase sem se zaprl. Stanovanje in urad, urad in stanovanje: in nikamor drugam.

Stirinalet dni... mesec... dva. Pisal sem ji. Pravil sem ji o sebi, celo o najmanjših stvarih sem ji pisal. Ona mi je vesno odgovarjala, a vedno malo besed. Niso ji ugajala dolgovestna pisma, preveč milosolzišne izpovedi in neverjetne obljube. Pisala je: »Tudi jaz mislim nate.« »Blizu sem ti.« »Imam zaupanje vate.« »Pretekla sta dva, trije meseci...«

Moje življenje je potekalo tako čisto mirno in popolnoma ločeno od tistega šumnega in hrupnega milanskega, ki se je razvijalo pod mojim oknom. Trije meseci so že pretekli. Spet je bilo nekega večera, to pot ob desetih. Stopal sem po stopnicah v stanovanje. Za mano je šla neka ženska, kajti razločno je bilo spoznati žensko hoko. Nenadoma je nekdo kriknil in slisat sem se padec. Nekaj belega in modrega je ležalo na stopniščnem prestedku. Stekel sem na pomoč. Pobral sem žensko, ki je krvavela na kolenu. Zadolbila je poškodbo, ki jo je zela, zelo bolela. Podprl sem jo. »Pogum, gospodična, pogum Videli boste, da to ni nič.« »Mislite?« »Gotovo.« Spremlil sem jo do četrtega nadstropja. Njena mati se mi je zahvalila. »Zelo prijazni ste bili. Če ne bi bilo vas, ki moja Jožica...« Torej, Jožica je ime. Pobesil sem ramena. »Mislite? Upam, da ni nič budega. Čim prejšnje okrevanje vam želim. Lahko noč.« »Lahko noč.«

Cisto običajen dogodek. Stvar, ki se vsak dan ponavlja. Bog ve, koliko žensk in koliko možkih padah takole en večer v Milanu po stopnicah! Ni posebnega! In to tembolj, ker se gospodični ni nič bujšeje pripetilo. Na žalost sem jo nekaj dni po nesreči srečal na stopnicah. Nasmehnila se mi je. Pozdravil sem jo. »Vse v redu?« »Vse v redu.« »Ozdravela?« »Ozdravela.« »Prav vesel sem. Lahko noč.« »Lahko noč.«

A z ženskami je križ: razumi jih, kdor jih more! Naj jih zasledujemo? Pustimo pri miru? Prisegamo in celo krivo prisegamo, da naše srce brepeni po njih? Smejejo se ti v obraz, pokažejo hrbet, pravijo, da si dolgočasen ali prikolica. Pa ostani niren ob njihovem nasmehu ali ljubkem gibu! Obsodijo te za neotesanca in same obsojbe sploh prihajajo preko ograje njihovih zob, ko govorijo o tebi e prijateljem ali brati, starši in služkinjo. Toda zvečer, ko so same v posteljah, mislijo nato in menijo, da si popolnoma drugačen človek

kot drugi. Sanjajo o tebi in spet sanjajo. Tvoje oči, ki so prav take kot oči vseh drugih, so kar na lepem obdarjene z nadnaravnimi darovi: črne so in sam blesek je v njih. Pa razumi žensko, kdor jo more!

Nekega večera je gospodična Jožica potrkala na vrata. Odprl sem Božeče se mi je nasmehnila: »Bi mi lahko posodili žveplenko? Mama jih je pozabila kupiti.« »Prosim. Lahko noč.« »Lahko noč. Sami stanujete? Ali ni nikogar, ki bi vam delal družbo?« Zelo ljubka je bila. Osemnajst... devedenajst let? Morda Ljubeč obraz ima in lepi kostanjevi lasje ga obkrožajo. »Sam stanujem in nihče mi nikdar ne dela družbe. Lahko noč.«

Nisem je mogel razoročiti pri njenih napadalnih podvigih; čim bolj zagrizem je izdajala obkoljevalne sunke, pošiljala oklepne enote svojih nasmeškov v prvo linijo in pripravljala klešče e prekanjenim in finim vrtenjem oči, tem bolj odporen sem postajal. Zakopal sem se za Mariuccino sliko. Vsi njeni manevri so bili brezuspešni. Nič ni pomagalo: zame ni obstajala nobena druga ženska kot Mariuccia; ona mi je bila vse. Koliko meserev še? Še devet; potem bo ona v beli obleki in poročno korsetnico tako igrala.

Nekdo me je neki gospod zelo strogega obraza ustavil na stopnicah. »Dobro večer. Veseli me, da sem vas spoznal. Tako prijazni ste bili do naše Jožice. Zdaj govori vedno samo o vas — seveda v samih pohvalnih besedah. Pridite nas obiskat: kak kozareček likerja bomo spili; veste, naredila ga je naša Jožica.« Skušal sem pobeigniti. Dejal sem, da mi nikakor ni mogoče, da imam važen opravke in nujno delo... Zastonj vse besede, ko da bi bob metal ob steno. Jožičin oče me je prijel pod roko in mi požugal e prstom: »Samotar! Po-tem sva stopila v stanovanje.

(Konec prih.)